

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XIX

БРОЈ 373

31. АВГУСТ 1990.

ЦИЈЕНА 5 ДИНАРА

НА КРАЈУ ГЛАВНЕ СЕЗОНЕ

РЕКОРД НА ПОМОЛУ

Мада је још рано за своје билоција овогодишње туристичке сезоне, извесни закључци се већ могу извести. Туристичка статистика нуди податке за седам мјесеци и они изгледају овако: највише ноћења туристи су од почетка године до краја јула остварили на подручју Будванске ривијере - 814.137. На подручју Херцег-Новог оствареног је 597.480, док треће мјесто држи Бар (што је помало неочекивано) са 579.569 ноћења. Улцињ који је годинама био једно од најпосјећенијих мјеста на јужној јадранској обали пао је на четврто мјесто са скромних 352.200, иза њега је Тиват са 154.880, док фењер држи Котор са свега 140.370 остварених ноћења.

Да ли ће овакав поредак остати и на крају главне сезоне тешко је рећи. Готово је сигурно с обзиром на изванредну посјету током августа, да ће Будва бити убедљиво прва, а да ће херцегновска ривијера задржати друго мјесто. До промјена би могло доћи и у средини и у доњем дијелу „табеле”, јер је август у Улцињу, на примјер, попунио јулске рупе, а веома добру посјету током овог мјесеца забиљежио је и Котор.

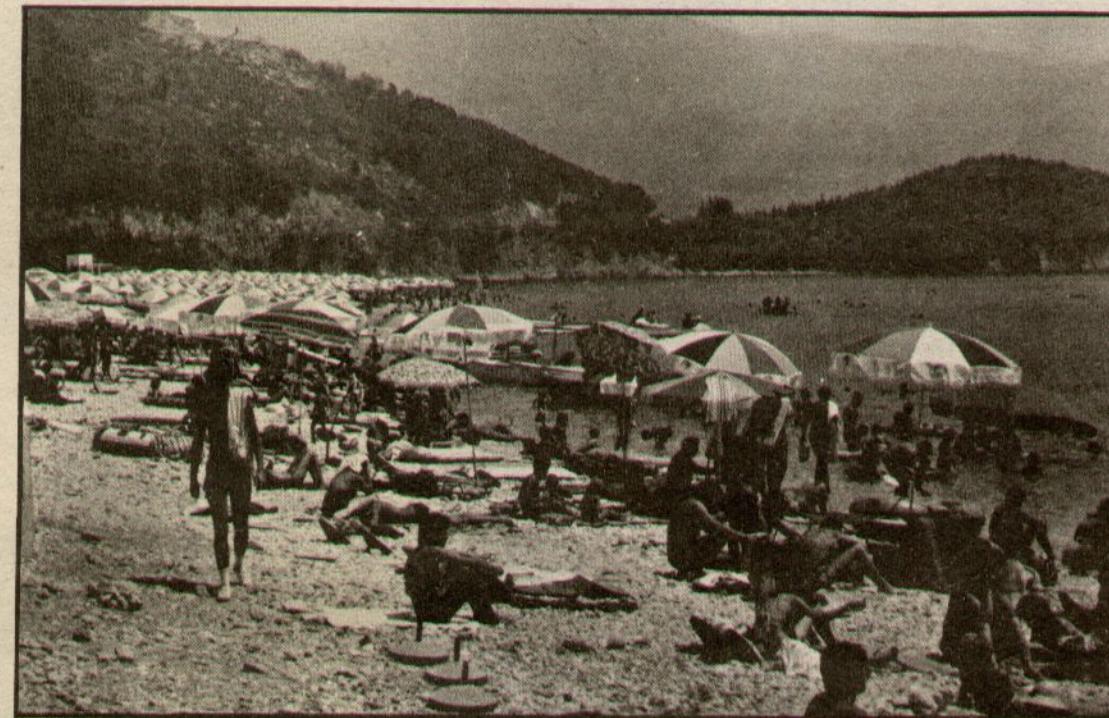
Август је на цијелом по-

дручју био боли од јула. Иако сеближи крај главне сезоне, љето се овде не предаје. Масовна посјета Италијана у вријеме „фера-госта“ (колективних одмора у сусједној земљи) добра посјета домаћим гостију, али и странаца из Западне Европе, учинили су да су сви хотели попуњени, да је и у домаћој радиности било мало празних кревета, да и аутокампови биљеже веома неочекивано) са 579.569 ноћења. Улцињ који је годинама био једно од најпосјећенијих мјеста на јужној јадранској обали пао је на четврто мјесто са скромних 352.200, иза њега је Тиват са 154.880, док фејнер држи Котор са свега 140.370 остварених ноћења.

Овдашњи туристички посленици истичу да ће и септембар бити веома добар. Синоптичари најављују право леђење вријеме а стране агенције долазак великих група туриста. И наши годишњеодморци, они који немају обавеза према школама, стићи ће наредног мјесеца на одмор. У неким туристичким мјестима као Будви, Сутомору, Херцег-Новом и Улцињу странаца ће у хотелима бити све до краја октобра.

С обзиром да добру предсезону, праву инвазију туристичког крајем јула и током августа, прогнозе за посезону, треба очекивати туристички рекорд у Будви. По броју ноћења, а вјероватно и по девизној и динарској заради.

С.Гргевић

УГОСТИЛИ СМО ПОЗНАТЕ И НЕПОЗНАТЕ

ЉЕТО ДА СЕ ПАМТИ

Будванска ривијера је у августу посјећенија него прошлог лета, када су остварени значајнији резултати. Према званичним подацима љетовала је 40.000 домаћих и страних гостију, мада били познаоци туристичких кретања кажу, да их је било више од 60.000. „Прекоборни“ су били код „робака“ и „пријатеља“. Плаже су личиле на људске мравињаке. Јадранска магистрала и улице колима загушени. Десет километара између Будве и Светог Стефана се колима превалајивало за пола сата!

Љубо Рађеновић, потпредсједник РО „Монтенегротуриста“ и један од брзих познавалаца туристичких близава у Црној Гори, каже:

— Будва ће овог лета укњижити рекорд по посјети, а какав ће финансијски резултат бити још се не може рећи.

Од 1. септембра у хотелима „Монтенегротуриста“ цијена полустанциона и пансиона биће нижа за 30 одсто. Тако ће у хотелима „Б“ кате-

горије цијена смјештја и исхране стаја 300, а у хотелима „А“ категорије око 400 динара.

— У нашим хотелима, где има мјеста за 14.500 гостију, у већем дијелу августа боравило је и по 15.500, што је за 7 одсто више од капацитета. То је за 12 постепено више него лани. План од 100 милиона долара немо испунити, ако и премашити. Међутим, недовољну снабдјевеност водом Котора, Тивта, Будве, Бара, морамо платити и тако умањити напуну зараду, каже др Ратко Вукчевић, предсједник ПО „Монтенегротуриста“.

На нашој ривијери туристички и културни посленици потрудили су се да овогодишње врело лето осјејављавају разним културним и забавним програмима.

На мега фестивалу „Град театар“, који је почeo 1. јула, а завршио се 21. августа учествовао је крем југословенског глумишта.

„Монтенегроекспрес“ је довео из Совјетског Савеза делфинаријум, па су младе и старе увесељавали делфини и фоке.

У хотелима „А“ категорије љетовали су и „де лукс“ гости: Ђорђе Балашевић, Весна Змијанац у „Маестралу“, у град-хотел „Свети Стефан“, долазио је на један дан, славни „Рамбо“, Силвестер Сталоне. Овдје се одмарала Марина Влади, легенда филма из шездесетих година. У град-хотел традиционално се одмарало са својом по-родицом и гледао представе на фестивалу „Град театар“, наш прослављени филмски редитељ, Емир Кустурица. У „Маестралу“ до одласка на светско првенство у кошарци у Аргентину, Владе Дивац, Клијановић, а у хотелу „Милочер“ принце-за Линд Карађорђевић, са синонимом првог члана, Михајлом и Ђорђем. У „Авали“ су били Милић од Мачве, Милош Шобајић, Матија Бајковић...

С.Поповић

ГРАД ТЕАТАР '90 ЗАВЈЕСА ЈЕ СПУШТЕНА

● Све о овогодишњем фестивалу читајте у специјалном додатку „При-морских новина“

ЗА ПОРОДИЦЕ ПОСТРАДАЛИХ РУДНИКА КРЕКЕ

ПОМОЋ

НАШЕ

ОПШТИНЕ

Породицама пострадалих рудника Креке, упућена је помоћ из наше општине. Извршни одбор Скупштине општине Будва је на седници одржаној 29. августа доноси одлуку да на име помоћи упути износ од 60.000 динара. Радници Органа управе СО су на свом збору одлучили да такође на име помоћи издвоје једнодневну зараду.

Општинска организација Црвених крстова Будве упутила је помоћ у износу од 5.000 динара, а очекује се да ће и друге организације из наше општине показати солидарност према породицама рудара Креке.

ПРОМОЦИЈЕ

ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ СРЕДЊЕВЈЕКОВНЕ БУДВАНСКЕ КОМУНЕ

Са задовољством сам прихватио позив да вечерас заједно са вама подијелим радост око издавања књиге Жике Бујукића "Правно уређење средњовјековне будванске комуне." Када се боље освијетли неко подручје живота, када се пође један добар корак напријед мукотрпном и мултидисциплинарном истраживању наше прошлости, – онда је то једино права и чиста радост за свакога ко зна шта је научно разумијевање судбине човјека на овим просторима. И нема друге алтернативе. Уместо брзих, овлашних и опасних генерализација, – једини је прави пут дубинско ископавање чисте рудаче из архивских списка, статута, уговора, записа, хроника и сл. И тек онда се пажљivo зајачује на основу више или мање ујерљивих чињеница.

И док су код брзих зајачивања улице плошне и једносмерне, контуре јасне, недвосмислене и самозадовољне, – дубља истраживања нас изненађују дивним синтезама, али и признањима о нејасноћама, контрадикцијама и несигурностима, које треба још продубити. А управо је таква: сложена, разнородна и вишедимензионална истина о човјеку.

Проблеми комуналног система и статута чине ми се веома привлачним јер мire у себи два дубока порива усађена у човјеку. Са једне стране ту је жеља за сусретима са свијетом и прихватијем одређених крупних цивилизациских домета, а са друге стране је понос очувања властитих традиција и својих коријена. Научник строго и без емотивних набоја покушава одмирсити велико клупко далеких и значајних међутица.

Не треба сметнути с ума ноторну чињеницу да су Славени, по доласку на источни Јадран нашли градове са изграђеним правнополитичким и цивилизациским системима живота. Они, пенетрирајући лагано међу зидине, где влада старо градско племство, – наравно прихваћају зреле плодове медитеранске цивилизације, посебно механизме организације живота и културе, уклапајући се у њих. Па ако конкретно тражимо тај тзв. медитерански дух који је нужно раније плавио, па и сада плави наше обале, добре примјере ћемо наћи баш у комуналном систему са својим вијећима, нотаријатом и судством. Затим ту је школски систем са учитељем, школом, црквеним и приватним библиотекама. Ту је и санитетски систем са љекаром, апотекаром, ветеринаром, нахи-

штем, карантеном, лепрозоријем и сл. Најзад ту су чврсте организације пучана-занатлија у братовшинама (confraternites) и цркве, са импозантним зградама, бискупом, редовима и сл.

Све је то, разумије се, у неким градовима било присутно у већој и комплетнијој мјери, а негдје у мањој и ограниченој, као што је то случај са претежно аграрном Будвом. Свакако је крајње узбудљиво да се многе сличне ствари налазе и код нас и у градовима апенинског полуотока и другдје по Медитерану. Средњи вијек је, као и ренесанса и барок доба великих културнopolитичких синтеза, заједничких европских стилова и слично. Па ако се данас поново говори о Европи и стварају заједнице економских и духовних простора, ми очито нисмо без старих документа и ујерљивих улазница. Јер је на нашим просторима одавна присутна Европа. И комунални систем је један од аутентичних доказа о томе.

Разумије се да се тим рецепцијама увијек додавало и своје аутохтоно. И то је наш аутор, посебно пажљivo истраживао. Али и преузети модели грчко-римско-кршћански су опет били од некуд мање-више рецептирани. Тако да је она честа илузија превеликих националних изворности и оригиналности у ствари само један бескрајни ланац мање или више видних рецепција, које се негдје губе у тами историје.

Иначе у доба комуналног система, човјек бива веома интензивно везан баш за свој град и своју комуну. Зато су домороци медитеранских комуна, по свом тадашњем менталитету, више и дубље припадали свом граду, него држави и нацији.

Није место да се улази у појединости ове озбиљне и систематске правне студије, која је на 300 страница успјела да нам дочара механизам комуналне власти, и судства, као и својинско-правне, наследне и облигационе односе. Ту је око 300 разноврсних статутарних одредби, насталих већином у XIV ст. вјероватно на латинском језику, па затим преведено на италијански. Настајале су и мијењале се са животом органски током деценија и столећа, – важећи све до аустријске владавине.

Вршици тих норми су посвуда, првенствено у другим градским статутима наше обале – па дубље у другим медитеранским, нарочито италијанским статутима, – па још дубље у законицима Јустинијана и Душана, у Синтагми Матије Властара

или византијском аграрном закону. А поред тога ту је и кодификација обичајног права, која нам говори о животу и развијености будванске комуне.

Али на крају ових мојих ријечи, могли би се упитати зар ција стари материјал може живље да заинтересира савременог човјека, који жури да заради на више мјеста, да прочита што више новина и чује и види што већу хрпу касета? Зар праве знанствене књиге нису, већ по дефиницији... досадне? Хтио бих да вам на то одговорим нудећи вам један кључ. Кључић који у заиста сложеном дјелу, налази добро одабрану марак и малену тражену чињеницу. Тај кључић вам

Промоција књиге Жике Бујукића: "Правно уређење средњовјековне Будванске комуне" у Будви, 11.VIII 1990.

је у индексу, регистру. Не

мојте ни почети читати ову

књигу као роман, од корица

до корица. Осим, можда,

синтетичке уводне и закљу

чне текстове, свак треба да

посегне за оним што га за

нимама. Једнога ће занимати:

будванска кнезеви, или адв

окати, или виногради,

– другога меса, маслине или

контрабанд, а трећега ври

једност будванска фолара

... Углавном нема читаоца

који се неће изненадити

и заинтересовати читајући

о институцијама Будвана

XVI-XVII, или XVIII вијека.

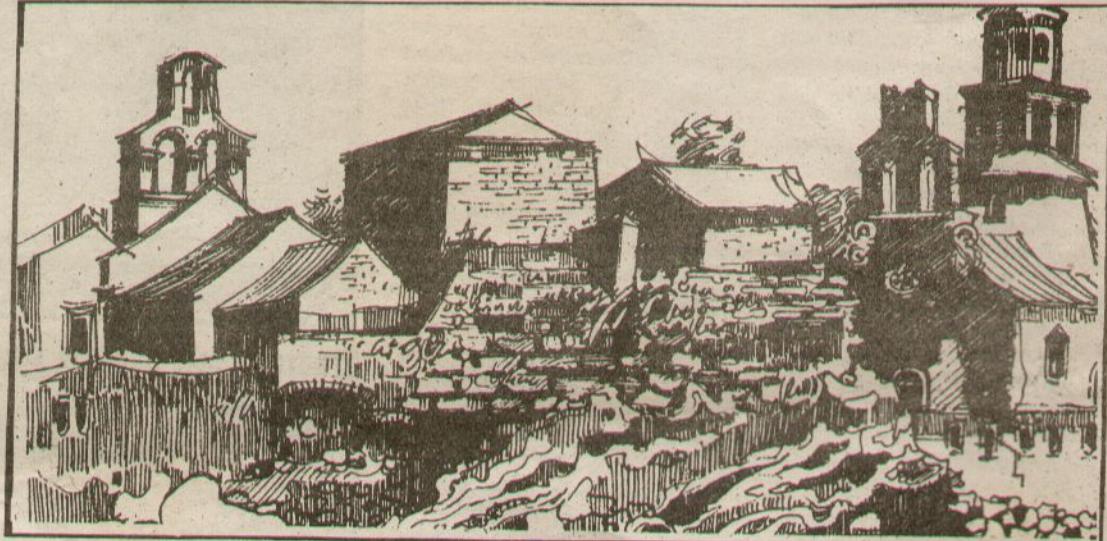
Зато ову књигу треба имати

у библиотеци.

Честитајући аутору на успјешно обављеном научном задатку, ми истовремено откривамо колико му се, у том међународном и медитеранском свијету, назовимо их, "комуналаци" или "статутараци" отвара нових хоризоната и послова и колико му наше подршке треба.

А ако му је заиста потребна та наша морална подршка и искрена добра жеља, – онда је његов успјех сигурно обезбијењен.

М. Милошевић ■

ДРУГА СТРАНА ТУРИСТИЧКЕ МЕДАЉЕ

СУПРОТНИ ЕФЕКТИ

Прогнозе туристичких посленика Црне Горе, дате у прољеће, у потпуности су остварене. Посјета страних и домаћих туриста јужном Јадрану је чак и надмашила очекивања – овај регион је током јула, а нарочито августа био најпосјећенији дио наше обале. Савремени номади су масовно стigli на плаже Будванске ривијере – странци због атрактивних плаџа, лијепих хотела, пристапачних цијена, домаћи из истих разлога уз један додатни мотив: на овом подручју није било пребројавања на националној основи и сличних политичких "тестова".

Домаћини су, дакле, на црногорском југу очекивали најезду и она је – услиједила. На мети су – и то се очекивало – биле будванска ривијера, Игало и Херцег-Нови, али су гости испунили капацитете и у другим мјестима јужне обале. Но, сада се већ може констатовати, туристички радници ове регије нису се спремили за очекивану туристичку инвазију. Добар дио гостију отишао је својим кућама – нездадовољан. А, ево зашто.

Током августа у Боки Которској (изузев Херцег-Новог) воде није било и по цио дан. У Будви, "метрополи црногорског туризма", славине су суве више од пола дана. Гости су напуштали хотеле, јер им наравно нико предласка на ово подручје није рекао да ће бити поред мора – једни.

Будванска ривијера је у шпицу сезоне била и – пребукирана. Дио гостију који је поодавно изабрао за место одмора "Словенску плаžu", "Авалу", "Палас" или неки други од хотела на овом подручју, упућивани су у друга мјesta од Дубровника до Улциња. А како се осјећа туриста који је на основу

проспекта и другог материјала одabrao Будву или Свети Стефан, а упућен у Улцињ, Тиват или неко треће мјесто, не треба објашњавати.

У обновљеној и заиста лијепој старој Будви љетос је било – пребучно. Музика и галама до јутарњих сати толико су ометали одмор страних гостију који су закупили апартмане у овом дијелу града, да је за идућу годину отказан долазак Енглеза.

Ако се овоме дода да су цијене ванпансионарских услуга биле папрене, да су у приватним кафанама и ресторанима оне биле и дупло веће од хотелских, да је саобраћајни кркљац доводио до лудила моторизоване госте који су своје аутомобиле морали да паркирају на тротоарима и травњацима, да је било веће пословично нељубазности у продавницама, банкама, поштама, онда је укупна слика још лошија.

Посједице ће наравно бити – скупе. Због жеђи и пребукирања иностране агенције су већ поставиле домаћинима одштетне захтјеве. Кају хотелијери са овог подручја ће морати да плате толико на име пенала колико би коштала изградња новог хотела. Ружне слике са љетовања учиниће да се за следећу сезону изгубе многи потенцијални гости: они којима је било лоше неће доћи, а причаће и другима да не крећу овамо. А углед који се тешко стиче, скupљи је од било којих паре. А на овом подручју су љетос изгубили и паре и – углед. Све због тога што се пошто-потохтјело да се напуне касе. Од најезде супротан ефекат су произвели управо они који су је прижељкivali.

С. Грегорић
Р. Павићевић

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ НАШЛА ПРВОГ ПАРТНЕРА ЗА НОВЕ, ВЕЛИКЕ ПОСЛОВЕ

„БРАЋА КАРИЋ“ У БУДВИ

СОУР „Браћа Карић“ стиже на – море. Амбициозни и изузетно пословни људи овог све познатијег колектива потражиће шансу за увећање капитала улагањем у нове туристичке објекте на Црногорском приморју.

Председник Пословодног одбора СОУР „Браћа Карић“, Богдан Карић и директор за организацију и развој ове куће др Милан Митровић, водили су разговоре са представницима ХТП „Будванска ривијера“ (Љубо Рађеновић, Раде Ратковић, Јарко Миковић, Ђорђе Медин, Марина Ивановић) о будућој сарадњи ова два колективи.

Атрактивне локације на Будванској ривијери, које поодавно чекају градитеље, на које су око баџили и страни улагачи капитала, веома су интересантне за СОУР „Браћа Карић“. „Будванска ривијера“ нуди заједничку градњу друге и треће фазе Туристичког насеља „Словенска плажа“, хотелског насеља у ували Лучице код Петроваца на мору и градњу тури-

стичких објекта на локацији некадашњег хотела „Олива“ у Петровцу. Предузете „Браћа Карић“ изразило је спремност да већ до краја ове године за те послове обезбеди почетну суму од 23 милиона америчких долара (заједно са својим иностраним партнерима). Будваниће, најкасније за тридесет дана, припремити потребне папире и друго што је потребно за потписивање уговора.

Представници двије куће су истакли обострани интерес за заједничка улагања у реконструкцију неких објекта који би послје „умивања“ могли да акумулирају много више девиза него сада. Ради се, прије свега, о хотелу „Белви“ у Бечићима, „Ривијера“ у Петровцу и „Вила Милочер“ у Милочеру. Такође за тридесет дана будвански угоститељско-туристички колектив ће припремити потребну документацију како би се са СОУР „Браћа Карић“ потписао уговор о заједничким улагањима у овом послу.

Поред градње нових и реконструкције постојећих, СОУР „Браћа Карић“ и ХТП „Будванска ривијера“ заједнички ће радити и на бољем коришћењу хотела и других угоститељских објекта на овом подручју. Циљ је да се туристичка сезона продужи што више, да се капацитет знатно боље користи у предсезони и послење. То се односи на хотеле „Авале“, „Словенска плажа“, „Палас“ и „Ас“, који су најатрактивнији. Они су до сада радили угледном сезонским, а оспособљени су за рад током целе године.

- Биће потписани уговори о заједничкој градњи нових хотела, реконструкцији старих и бољем коришћењу капацитета

У заједничким разговорима је истакнуто да туризам, који је постао својеврсни извозник, треба развијати и на тај начин што ће проширити дјелатност.

У заједничким разговорима је истакнуто да туризам, који је постао својеврсни извозник, треба развијати и на тај начин што ће проширити дјелатност.

То се односи на производњу (оно што је везано за туризам),

трговину, спорт, здравство и још неке садржаје. С обзиром да „Браћа Карић“ у своја 24 предузетна имају све ове дјелатности, неће бити тешко ће око употребљавања туристичке понуде на „ривијери бисерних плаža“.

– Пословност, ефикасност и углед који „Браћа Карић“ имају у пословном свијету, су гаранција за добру сарадњу, реклами су нам у ХТП „Будванска ривијера“. – Кроз изградњу нових и реконструкцију старих објекта повећаћемо капаците, обогатити садржаје, а проширијем дјелатности учинити да туристичка сезона траје дуже него до сада. На тај начин ће се обезбедити знатно већи приход и профит за оба партнера.

С. Грегорић

ОСВРТ

ВИТРИНЕ СЕ ПРАЗНЕ

ЧУДНО је то како се код нас навике брзо мијењају. До прије извјесног времена када год бих навратио до једног мог пријатеља (на функцији у једној од друштвено политичких организација) затекао бих га у свом кабинету окруженом витринама пуним класика марксизма, сабраним дјелима највећег сина наше народе и народности и његових следбеника и сличном литератуrom. Колико монографија и других књига у златотиску под различitim насловима: Он у лову, Он у риболову, Он као лидер покрета несврстаности, Он на „Галебу“ и где све не.

Поред ових, ту су и друга дјела настављача наше свијетле будућности, protagonista свих наших револуционарних промјена. Углавном књиге црвене или црвенкасте боје на полицама у дуборезу најчешће тешкој ораховини.

Када сам прије неколико дана посетио пријатеља, – измијењена слика. Полице су биле „провјетрене“ до те мјере да познатих дјела која су до јуче украсавали његов радни и мислећи простор није било. Није ми хтјло рећи где су нестале. Размишљао сам о тој, до јуче уносно „индустрији“ златотиска, и чувеним издавачким махерима који су беззначајне стенограме са заштитним знаком капиталног пројекта, у велиkim тиражима продавали разним комитетима, марксистичким центрима, институтима и институцијама. Шта ли сада штампају и каква је судбина големих књижних фондов марксистичке и поданичке литературе кардељевско-шуварско-куртовићевске провинијенције.

Ујерио сам се да су досјеле тамо где им је по свој прилици и место – на сметлиште историје. Чудно је једино да је тај посао на њиховом уклањању повјерен до јуче стручним сарадницима и савјетnicima, који само што нијесу проглашени технолошким вишком. Та „капитална“ дјела складише се у пространим комитетским просторијама које више никоме не служе, у подрумима и шпјајевима, а понегдје завршавају и на градском сметлишту.

Хтели ми то признати или не, те грдне књиге које су поготово некима до јуче представљале основну литературу свједочанство су о једном времену заробљеног духа, о тиранiji властодржача, а богме свједочанство и о нама са мима. Зато нам је и потребан музеј таквих дјела. За наук и опомену!

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

НА ЈАДРАНСКОМ САЈМУ

ШТРАЈК ИЗЛАГАЧА

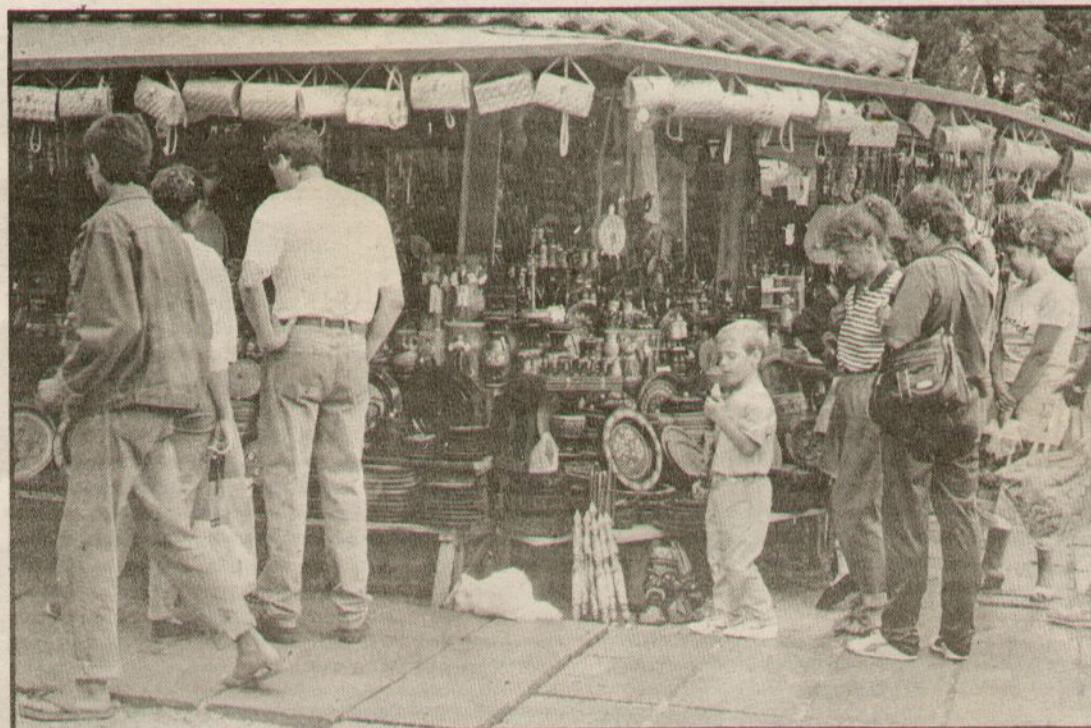
Да трговци штрајкују тешко је вјеровати. Али, ето и то се дододило на Јадранском сајму 7. августа. Прекинули су рад у 18,30 часова сви излагачи, који продају и излагaju своју робу у оквиру Међународног љетњег сајма.

Разлог за затварање штандова је, како су 8. августа изјутра рекли представници Скупштине општине, Ђоку Прибилићу, превисока комунална такса која мјесечно износи од 7.000 до 13.000 динара.

За коришћење штандова, како су овом приликом истакли, Јадранском сајму су у фебруару ове године платили између 5000 и 6000 западноњемачких марака.

Од излагача Јадрански сајам је до сада узео укупно 2 милиона и Скупштина општине на име разних пореза још 800 хиљада западноњемачких марака.

– Одлука о комуналним таксама је донијета 15. јануара ове године. Она ће се морати спроводити докле је на снази, а вас је Јадрански

сајам морао упознати, које и какве ћете дажбине морати плаћати, рекао је обраћајући се излагачима Ђоку Прибилићу. Ево шта нам је ово рекао Бранко Перовић, комерцијални директор Јадранског сајма?

– Ни на једном сајму у Југославији излагачи не плаћају било какву комуналну таксу. Одлука Скупштина општине није у складу са републичким законом.

Због овакве одлуке обратили смо се представом Уставног суда СР Црне Горе да поништи Оdluku Скупштине општине о комуналним таксама која је у супротности са Законом који регулише ову материјалну таксу. Стварена је конкуренција.

С.П.

ПАРКИНЗИ

Туристи своје аутомобиле пењу на тротоаре, травњаке и друга мјеста где није дозвољено паркирање. С тих мјеста њихова возила често покупе „пауци“ што изазива нова малтретирања и – трошкове.

Одјавно се зна у овим туристичким центрима да немаовољно паркинг простора. Но, мало се чини да се они изгра-

де, како би се током јета када се удесеторстручи број возила на овом подручју омогућило моторизованим гостима да склоне своје аутомобиле на сигурно ме-

сто. Нико се не буни на плаћање таксе за паркинг – уостalom и сада се она наплаћује тамо где има простора за то – већ на то што се возило мора оставити далеко од мје-

ста гдје је гост одејо. И то уз велики ризик да нађе „паук“, да уследи „чешање“ на импровизованом паркингу, или да ноћни „шетачи“ – и тога има – посцидају по неки дио с возила. А мора се признати, гост је на море дошао да безбрежно одмори неколико дана, а не да своје вријеме брине о свом аутомобилу до којег је тешко дошао.

С.Г.

БИЉЕШКА

Моторизовани туристи, којих је ових дана пуно дуж приморја веома су – љутги. Највише их погађа недостатак паркинга простора због чега има великих гужви, свађа и других непријатности. Простора за паркирање највише недостаје у Будви, Светом Стефану и Петровцу. Дакле, у оним мјестима која су своје вријеме сезоне и најбоље посјећена.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ТУРИСТА ИЗМЕЂУ ПОТРЕБА И МОГУЋНОСТИ

МАЛО ПАРА ЗА ВЕЛИКЕ ПОСЛОВЕ

На здравствене раднике нашег подручја овог љета било је и притужби и – хвале. Зависно од тога како су прошли они којима је помоћ била потребна. Истина, знатно је више оних који су медицинску помоћ добили на вријеме, него оних којима је она изостала. Ипак, због ових других, макар њихов број био занемарљив (када су у питању људски животи ни једна цифра није занемарљива) жељели смо од надлежних да сазнамо како је организована здравствена заштита.

Медицинска екипа Дома здравља у Будви је била свакако најзапосленији "тим" ових врелих дана лета на "ривијери бисерних плажа". У Дому здравља у Будви и Здравственој станици у Петровцу на мору врата за пациенте се не затварају сва 24 часа. Поред тога отворене су љетње амбуланте у хотелским комплексима "Авала", "Словенска плажа", "Свети Стефан" и "Бечичка плажа" у којима љекар и сестра одржирају пуно радно вријеме. Посебне медицинске екипе раде по 2 сата дневно у већим одмаралиштима на подручју Будванске ривијере.

– Заиста немамо сна, мобили смо и покретљиви и зарад већих проблема није било, каже др Живадин Петровић, директор Дома здравља у Будви. – Располажемо с тимом од 130 људи (сезонско повећање износи 40 радника и углавном је удвоstrучен број љекара) и настојимо да се на сваки позив одазовемо у најкраћем могућем року.

У СТАРОЈ БУДВИ ЉЕТОС

ГУЖВА ТЈЕРА ГОСТЕ

ВЕЛИКИ број гостију који је посетио Будву, као да је сметао становницима Старог града, где је отворено преко четрдесетак камила и ресторана.

– То што се догађа у саобраћају Будве, не иде на част саобраћајној милицији. Све личи на хаос. И саобраћај на мору је све теже контролисати. Бука и граја у Старом граду је током цијеле ноћи несносна. Ноћодије не одлазе до савиња, а помажу им власници кафила и ресторана, рекао је Урош Зеновић, на састанку код предсједника СО, Ђока Прибиловића, 1. августа.

Није се само жалио Урош Зеновић.

Љерка Драгичевић је нагласио, да је због буке и граја у Старом граду „Југотурс“ из Лондона откао све апартмане које је закупио за више година за слиједеће лето.

Тачно је, да већини Будвани који живе у овом дјелу града не одговара бука и граја, али када су издавали своја приземља за девизе трљали су дланове, јер паре је дошла без зија и рада.

Војо Лаковић Командир милиције на овом састанку имао је за сваког одговор.

– За мјесец дана од како је забрањен проплаз за сва возила према Старом граду, четири пута је сјечена метална рампа, а то су урадили сами Старобудвани. Наш Секретаријат на подручју цијеле општине поднио је 1380 кривичних пријава, од тога 630 за прекршиоце закона у Старом граду. Што се тиче радног времена њега не контролише милиција, тај дио после је у надлежности инспекцијских органа, који, како ствари стоје, по свему судећи током је ради кафенијама преко цијеле ноћи.

Ујерили смо се да и инспектори ма није лако, наставио је Лаковић.

Ипак, љетос је било неколико примједби: једној дјевојчици у Бечичима помоћ је касно стигла, хронични болесници оптужују и љекаре и "глуве" телефоне и домаћине код којих су дошли, јер им љекар понекад преспоро стигне.

– Не желим да се правдам, пропушта је било, објашњава

ГЛИСЕРИ

Највећу опасност за купаче представљају брзи глисери и скутери. Улијеју међу купаче до саме обале, иако се зна да не смiju да приђу на 100 метара од пјеска. Но, њихова дркосност и инертност оних који треба да их контролишу и кажњавају прелази све границе. Било је љетос повијеђених у Светом Стефану, Бечичима, али средом није забиљежен ни један трагичан случај. Ипак, ова опасност је даље присутна и збиља је нужна хитна интервенција инспекцијских и других надлежних служби.

Петровић. – То је нормално када се зна да је на Будванској ривијери боравило 70.000 туриста, међу којима и доста тешких, хроничних болесника, од којих многи не смiju да нагло уђу у воду, да се претјерано сунчају и слично. Али, људи су, често непажљиви, учине погрешан корак који је за њих тада фаталан. Но, сас-

вим одговорно тврдим да смо увијек када је помоћ затражена изашли на терен у најкраћем року. Наши љекари и сестре који дежурају у хотелима, знају језике, добро су технички опремљени и нема неспоразума.

Ипак, највише је проблема на пјесковитим плажама. Има дављења, топлотних удара, инфаркта, повреда руку и ногу... А организоване спасилачке службе нема на овом подручју.

– Спасилаца истина нема, али то није наша брига, истиче Петровић. – Извесно је да су они неопходни (млади момци, спортисти који добро познају тјуди мора), али то би требало да буде ствар општине и превасходно угостиљских организација. Јасно је и да се медицинска служба може много боље организовати. Ја сам, рецимо, начинио чини ми се један добар предлог организовања наше службе љети. Планирао сам увођење такозване "летеће" медицинске екипе која би имала радио-везу. Тада би много брже стизали свуда где је помоћ потребна. Но за мој предлог нису показали интересовање ни друштвено-политичка заједница, ни угостиљи. Први немају пару, други неће да одријеше кесу. И тако је сада по оној народној – колико паре, толико – љекара. Има још једна велика нелогичност овде код нас: у свим општинама у Југославији, колико је мени познато, рад хитне службе финансира

● С тимом од 130 људи, удвоstrученим бројем љекара и сезонским амбулантама у хотелским насељима и одмаралиштима добро смо организовали заштиту туриста, али би то могло и знатно боље да се ради, каже др Живадин Петровић, директор Дома здравља у Будви

● Недостају спасиоци и "летећа" медицинска екипа са радио-везом или угостиљи неће да одријеше кесу

ТРНСКИ У СВЕТОМ СТЕФАНУ

У галерији града-хотела Свети Стефан 29. јула отворена је изложба академског сликара Велимира Трнског. Овај познати умјетник, дуго година наш суграђанин, дипломирао је на загребачкој Академији ликовних умјетности 1971. године, а годину дана послије специјализирао је графику на Ритвeld академији у Амстердаму. До сада је имао укупно четрдесет ауторских изложби. Живи и ради у Божјаковини крај Загреба и у Паризу.

„Из киста Велимира Трнског, дубоко умоченог у удане боје представљајући еротион и интимни дневници сликарски, изложивале су се ФИГУРАЕ ФЕМИНЕС – таложевине сјећања ископњеве из давнина дјеčinstva и подравског завичаја, ископине из сна које су сновито скривене засторима спуштенih вијеђа закоракнуле у јаву и остварене и поставрене особним именима остале затечене и заточене на сликама, покадшто дословце поправљене и посвједочене задивљеним очима сликара који тако цитираним минијатурнима у тортретом потписује своје слике, написао је између остalog Салих Исак.

Г.

ВОДИЧ

Почетком августа у Модерној галерији Културно-информативног центра отворена је изложба слика познатог југословенског ствараоца, академика Миха Поповића из Београда.

Овај умјетник се представио са двадесетак слика насталих у периоду од 1981. до 1990. у техници акрилик.

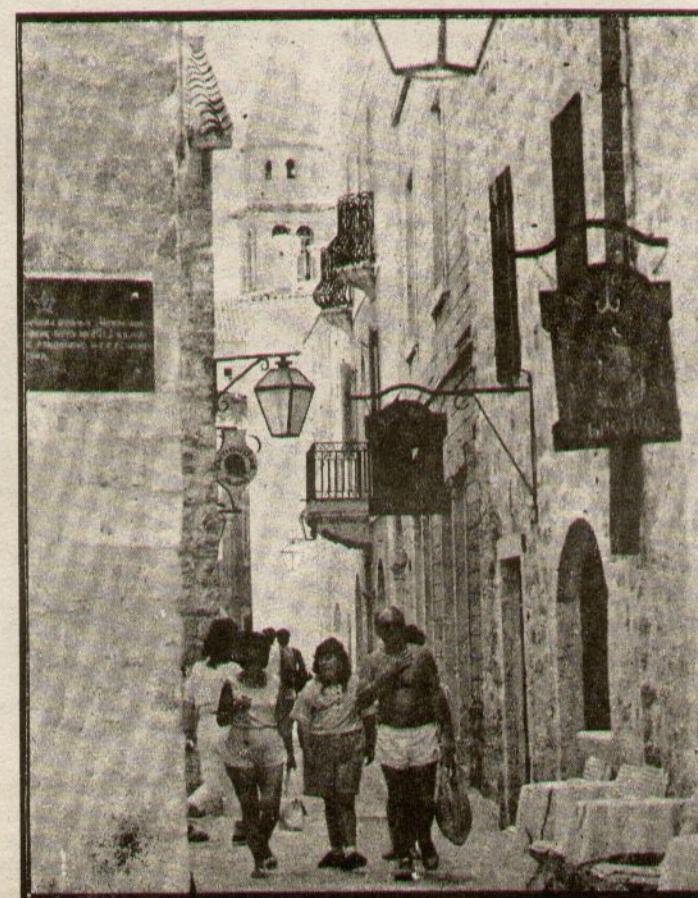
У галерији „АРТ“ на Светом Стефану седмог августа отворена је изложба црногорског сликара, нашег суграђанина Јована Ивановића, који се овом приликом представио веома интересантним цртежима, гвашивима и умјетничком керамиком.

Средином августа у галерији „Аркада“ отворена је изложба Василиса Радојевића која се представила са 19. акрилика насталих у последњој години. Иначе ова црногорска сликарка тренутно живи и ствара у Риму.

Такође у галерији „Аркада“ на Словенској плажи 24. августа отворена је пета самостална изложба Аните Ђулафић, члана удружења ликовних умјетника Црне Горе. За ову прилику Анита је изложила двадесет цртежа и слика.

У галерији Спомен дома Црвена комуна у Петровцу средином августа, отворене су изложбе слика Грујице Лазаревића из Чачка и Предрага Вучековића из Цетиња.

Р. Павићевић

НЕЗАПАМЋЕНА ГУЖВА: Стара Будва

ТУРИСТИЧКИ ПРОЈЕКТИ

ШВЕДСКО СЕЛО НА ОБАЛИ

У привредничким подјелама на тешку и лаку индустрију, трговину и услуге, туризам је, по правилу, увијек припадао оном посљедњем. Туризам је, међутим, итако „тешка“ индустрија којој су стаљни „гости“ – директно или индиректно – готово сви сектори привређивања. Отуда је један изузетно амбициозни индустриски пројекат, који је протеклих мјесеци поприлично окупирао југословенске и европске привреднике, ових дана стигао и у осачувану Будву.

Ријеч је о „шведском индустриском селу“, пројекту којег су многи већ смјестили у 21. вијек и који је већ стигао до близу камена на темељцу у петнаестак градова широм Југославије. Идејни творац и почетни инвеститор овог пројекта, **Слободан Петковић**, (42), угледни и имућни бизнисмен из Малмеа, (Шведска), директор и власник фирме „Пунктен АБ“, разговарао је ових дана у Будви са **Бранком Каженегром**, директором „Монтенегроекспреса“.

На добром пројекту није тешко договорити се тако да су Каженегра и Петковић већ склопили први споразум и ускоро ће из Малмеа у Будву стићи конкретна понуда.

– Ријеч је заиста о веома атрактивном пројекту, који се вишестruko и на комплементаран начин уклапа у развојну стратегију Будванских ривијера и привреде Црне Горе. Данас смо свједочи тешких посљедица немоћи неколико наших привредних гиганата, који ни себи ни привреди Црне Горе више не могу да помогну. Највећа вриједност пројекта Шведског села је то што подразумијева учешће на стотине такозваних малих фирм и инвеститора, из земље и свјета, са много разноврсних програма који се најбрже могу прилагодити свјетским стандардима и потребама туризма и индустрије Црне Горе. Важно је још напоменuti да се овај пројекат застична на еколошки апсолутно безбедним производним програмима – рекао нам је Бранко Каженегра.

Свако „шведско село“ у Југославији (већ је одобрено 14 локација по 50 хектара) имаће исте принципе функционисања, али и одређене специфичности, зависно од тога где се свако „село“ налази. Тако ће особени знак „шведског села“ на Црногорском приморју (за сада је „у игри“ неколико локација у залеђу познатих плажа од Јаза до Буљарице) бити производња која је неопход-

● О чему су разговарали представници „Монтенегроекспреса“ Малмеа

на туристичкој привреди. А то је, практично, све – од сувенира, ко-басица и пива, до „артикала“ научног туризма, намјештаја, технике и електронике за хотеле, поште... Поготово све оне robe које

Према ономе како је за-мишљено „шведско индустриско село“, а у овом конкретном случају према разговорима Петковића и Каженегра, приступуће се формирању акционарског предузећа за изградњу шведског индустриског села. Међу првим улагачима свакако ће бити „Пунктен АБ“ из Малмеа и „Монтенегроекспрес“, али и десетине других фирми из Црне Горе, Југославије, Шведске и бројних европских земаља. Фирма „Пунктен АБ“ из Малмеа већ је анимирала више од 1.200 шведских фирми и од велике већине добијени су врло позитивни одговори, односно спремност да се, кроз ову форму, уложе производне програме у Југославији.

директно немају много везе са туризмом, али имају са туризмом, нарочито страним, којима се много тога може извозити (продати) овде, на самој обали.

– Основни циљ подизања „шведских села“ је подизање супстанце, материјалне основе Југославије. Јер, нагло ослобађање приватног предузетништва и мале привреде углавном се сада иссрпује на сектору трговина и услуга, а то важи и за туризам, што само по себи није некорисно, али то све испак представља само прерасподјелу постојеће материјалне основе. Да би смо имали више тога да прерасподјејемо, морамо више прозвести. То важи и за туризам.

Дакле, све што је потребно туризму, а потребно је много више него што наша обала има, може се производити, дorađivati или маркар складиштити и дистрибуирати у „индустријском селу“ у непосредној близини обале – објашњава Слободан Петковић.

Пошто је један од основних принципа „шведског индустриског села“ мјешовито влас-

С. Грегорић

ништво, (домаћа друштвена и приватна улагања и капитал странаца), то значи да би понуда туристичким потрошачима која ће стизати из „јадранског индустриског стола“ бити много разноврснија, „европскија“ и конкурентнија. Иако је Петковић веома задовољан позитивним односом црногорских привредника према његовом пројекту, испричао нам је, полуслушајуће, неколико индикативних примјера.

– Речимо, у неким разговорима овде као пример навео сам да би у „селе“ могла бити и нека мала, модерна пивара. Прва реакција је била – па ми овде имамо довољно пива. Ја то схватајам као неразумијевање тржишне економије. Прво, ако страни партнер овде жели да уложи своје паре у изградњу пиваре, онда је, ваљда, то његов ризик. Друго, не мора странац овде да пије само „никшићко пиво“, нити би ово значило угрожавање никшићке пиваре. Напротив, та пивара би у том случају могла да бира између уласка у ортаклук са страним патрнером унутар „села“, или да остане сама, или прилагодивши се европским условима пословања, јер би тада то морала. У објекту може јој само бити боље. Друга реакција коју сам чуо гласила је – „па ми немамо довољно сировина у Црној Гори за индустриска села!“ Па зар огроман број образованих или незапослених људи у Црној Гори и огромно тржиште, у виду огромног броја туриста, нису највредније „сировине“ за било коју врсту производње?

Додамо ли овоме да се у педесетак фабрика у „шведском селу“ може запослiti десетак хиљада радника, да укупна улагања бројних инвеститора (на свих 50 хектара) прелазе милијарду долара, да би, при пуном гасу „села“, дневна продукција достизала 20 милиона марака, онда се лако наслућује какав би то капитал донијело црногорској туристичкој (и не само туристичкој) привреди и шта би из њега затим могло да „изникне“ – нове саобраћајнице, нови хотели... А са тиме и нови, бољи гости, који ће доручковати са „шведског стола“, сервираном из оближњег „шведског индустриског стола“.

С. Грегорић

ПРОТЕСТ РИБАРА

ЗАШТИТИТИ МОРЕ

ПОВОДОМ склопљеног уговора са страним рибарским фирмама од стране наших државних органа, рибари будванске општине, окупљени у риболовном друштву „Шириу“ средином августа на острву Свети Никола изразили су енергичан протест. Јер, како је речено, ријеч је о немилосрдном уништавању рибљег фонда на Црногорском приморју, који је и онако све сиромашнији. Ако се то зна, онда се поставља питање шта ће се десити ако се дозволи рибарење совјетским и италијanskim бродовима, како се планира. Због свега тога, упућен је апел надлежним органима Општине и Републике с молбом да спријече реализацију тог, за перспективу рибарства у Црној Гори, пакленог плана. Рибари су указали да је све присутније крешење Закона о морском рибарству и општинске одлуке о забрани бацања мрежа у лукама и околини од 200 метара. Стога је затражена измена Закона о морском рибарству са циљем да се за извјесно вријеме забрани лов, – кочарење на овом подручју.

Окупљени на овом збору разматрајући стање у будванској луци су закључили да је оно хаотично и крајње неорганизовано. По њиховим ријечима, корисник луке, комунално предузеће није предузело никакве мјере у циљу бољег организовања, увођења реда и побољшања услова за везивање и обезбеђивање чамаца, а није уложило никаква средства у развој и одржавање луке.

Посебне примједбе изречене су на рачун одлуке да се за везивање чамца до 5 метара дужине плаћа паушална наплата за ову годину у износу од 800. динара, што је много, па чак, како рекоше, и за 20 пута више него за годину дана раније. Та цијена, сматрају рибари већа је од годишњег износа стапарнице за стан од 80 метара квадратних, а за тако високу накнаду, власници чамаца немају никакву гаранцију. Они су изразили спремност да плате умјерено повећану накнаду за везивање чамаца, али и да им се каже шта се најчешће добија. Зато је предложен Извршном одбору Скупштине општине и Комуналном предузећу да измјене постојећу одлуку и захтијевају заједнички састанак где би се разговарало и постигао договор о овим питањима.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

У СЕПТЕМБРУ У БУДВИ

ДАНИ ДРЕВНЕ МЕДИЦИНЕ

● ОВОГОДИШЊА манифестација „Дани древне медицине“ која окупљају најзначајније југословенске ствараоце на пољу алтернативне, традиционалне медицине, парапсихологије и граничних области науке, одржана је током септембра у Будви.

● У току манифестације биће организовано преко 20 школа из различних области, десетак радионица и округли сто са темом „YU алтернатива, – које ли преживјети“. Наиме, борећи се за

истину, „алтернативи“ жеље да се њихов рад прати и верификује, мада су искustva у сарадњи са представницима званичне медицинске науке за сада врло неповољна.

● Организатор „Дана древне медицине“, који се одржавају већ четврти пут, је центар за комплементарну медицину „Луча“ из Будве. Генерални покровитељ је часопис „Тајне“, први југословенски лист за гранична подручја живота. Р.П.

МИЛОЧЕР

ГОСТ – ЛИНДА КАРАЂОРЂЕВИЋ

ПРИНЦЕЗА Линда Карађорђевић, супруга принца Томислава Карађорђевића, са малим принчевима Михаилом и Ђорђем, послије обиласка и упознавања више градова Србије, од 6. до 22. августа одмарала је у хотелу „Милочер“.

– У овом прелијепом амбијенту била сам почетком октобра прошле године, када су преношене кости краља Ни-

коле, краљице Милене, принцеза Вјере и Ксеније из Сан Рема у Цетиње.

Хотел, милочерски парк и плажа су ми се допали. знам, све је то градио мој свекар, краљ Александар Карађорђевић, па ме је и то у неку руку привукло да се са дјецом одмарам овде, биле су прве ријечи принцезе Линде Карађорђевић, када је стигла у Милочер.

С.П.

НАША НАПУШТЕНА СЕЛА ЧЕКАЈУ НА ЖИВОТ

Интервју: ЈОВАН КОЛУНЦИЈА – ВИОЛИНИСТА

БУДВА УЗ БОК ДУБРОВНИКУ

Јован Колунција је, без сумње, водећи југословенски виолиниста који је стекао завидну музичку каријеру код нас и у свијету и „побрао“ бројне до маће и иностране награде. Свирао је са најпознатијим сједетским умјетницима као што су Алексис Војсенберг, Јевгениј Светанов, Шелдон Моргенштерн и други. Разговарали смо у Будви, након његовог изванредног концерта у цркви Санта Марија, где је изводио дјела Баха и Тартинија. Био је то још један велики повод за разговор.

● Ваше музичирање на виолини довели сте до перфекције, али када вас човјек пажљиво посматра учини му се да се понекад поиграте. Има ли у ствари игре у вашој умјетности?

– Оно што носите у себи, то показјете и кроз умјетност. Игра је саставни дио живота и бар једном у току дана, човјек се поигра, али сигурно да има и те наиве која се понекад у неком тренутку појави. Појави и у умјетности и у самом извођењу као нешто што вам у поједином моменту дође као једино рјешење. Јер, постоје тренуци када би се и композитор поиграо на неки начин. Иначе, не сме уметност деловати као музика, као напор, јер ћете је та ко тешко приближити другима.

● Без сумње сте водећи југословенски виолиниста. Како се стиче тако завидна музичка каријера?

– Ако већ амбициозно кренете у ово и осјетите да имате шта рећи и ако се добро осјећате радећи тај посао. У оној фази када сам се развијао и када сам старавао нисам размишљао о томе да будем најбољи виолиниста у Југославији, мада чини ми се да у нашим околностима то и није било тешко. Није било ни првије виолиниста нити су многи од њих имали прилике да се развијају нити да изучавају неке школе. Уствари то и није тако велика ствар као што можда звучи. Наравно, ради се о терену. То је Југославија, то је нешто специфично и она се сад мења, последњих година у том смислу.

● Ви ипак доказујете да је ово посао за читав живот. Тај ход по мукама, тај стални корак даље, мора стално трајати?

– То сигурно. Најопаснија је чини ми се ствар умор или засићеност од свега што ми се дешава, и ја сам рецимо био заплашен у пар наврата од тога да ли ћу имати енергије да тих четрдесет и нешто више година non stop будем посвећен томе будући да овај посао тражи пуно енергије. На срећу, чини ми се да сам ушао у машину и без озби-

ра на све осјетио сам да без тога не могу. Сад је чини ми се мени већ лако.

● Шта је у ствари чар бављења овим послом ако се зна да је потребно много труда и одрицања?

– Циљ је управо у томе. Сјећам се свог професора Шелинга који је у једном тренутку рекао да је у ствари за ово најважнија компонента постихи равнотежу између емотивног и ирационалног. У том смислу је и покушај да и кроз живот остваримо ту равнотежу и покушај да то остваримо и у интерпретацијама, иначе, мислим да нико нема шансу ако не инсистира управо на томе. Постоји наравно пуно виолиниста који су фах свирачи и који су успјели да се остваре свирајући један одређени стил или музички период не залазећи у други, или ако зађу, онда се не осјећају добро. То је урпаво тај недостатак равнотеже.

● Када смо својевремено разговарали, ви сте ми рекли да дневно вјежбате по пет сати виолину. Није ли то велико одрицање које хоће цијelog човјека?

– Тачно је то. Вежбам пет сати, покушавајући да то буде неки просјек, наравно уз сва путовања и све ствари које живот намеће. Поред тога ја имам и ћерку, што је још једна димензија која ме испуњава и мало одваја од посла. Има наравно још пуно таквих детаља, важних или мање важних који се упутију у ово што радим, хтјeli ви то или не и морате бити судионик у свему томе. У сваком случају, ја покушавам да не мишта не омете и тај корак који сте мало пре споменули остварим сваке године и мислим да тако једино може да функционише. Било би иначе драматично и за мене и све оне около када ми тај корак не би дозволили.

● Већина ваших колега, Јоване, потражила је климу за свој рад и стварање у иностранству. Вама то очито није било потребно.

Значи ли то да такви излети не требају, да се и код нас може врхунски стварати?

– Ја сам често у иностранству. Ја само не живим тамо. Грађанин сам Београда и тамо ми је стан, тамо сам одрастао, тамо су ми пријатељи и то је оно што ме много веже за тај град. Наравно, осјећам се грађанином Југославије и грађанином света у исто време. Моја потреба за иностранство је задовољена великом бројем турнеја које остварујем још од сада већ давне моје осамнаесте године. Мислим да је то најбоље рјешење и нисам сигуран у велику срећу

људи који напусте домаћи терен и оду негде. Поготово наш део света је осетљив када оде рецимо са севера на југ, за разлику од Американаца који то неће осетити. Знам пуно њих који су несрећни због тога и патња код њих остаје присутна. Ја сам само једанпут био у прилици да останем у Америци, када ми је први пут понуђен уговор, а имам сам тада деветнаест година. Уговор је био на три године, под условом да одем да живим тамо. Наравно, уплашио сам се тога, јер ми се учинило да нисам за то спреман. ● Нисте се никакд покајали због тога?

– Нисам никада. Сада имам уговор са менаџером у Америци који ме више не употребљава нечим таквим, тако да ми је на овај начин најљепше. Једноставно као да природа тако налаже и ја ту никада нисам у ствари имао дилеме.

● У последње вријеме, много младих и талентованих музичара, блеснуло је у свијет побједивши на многим познатим такмичењима. Да ли је ријеч о игри случаја, или је то плод друштвене бриге и климе која се ствара?

– Није плод друштвене бриге. Један велики број руских уметника који привремено или стално живи у Југославији и у педагошком смислу помаже тим младим људима који стасавају и покушавају да се оставаре уз инструмент. Данас тих руских ученика има у многим градовима Југославије и они су очито имали праву могућност учења од малих ногу, а страшовито су важне те прве инструкције, те прве лекције.

● Било би логично да умјетност не познаје границе. Да ли је то баш тако, ако посматрамо нашу доста суморну југословенску збиљу?

– На жалост и ја сам доживио утицај те политike. Имао сам планирану турнеју од Дубровника до Ријеке и наједанпут прескочен је тај средњи Јадран, јер су вјалда организатори били заплашени и морали су практично одустати од зараде с обзиром да су концерти били комерцијални. Међутим да ово време превирања неће дуго трајати, без обзира што се крај не назира, заправо ја не могу видјети. Јер јасно је да се не може живјети ни од тих запаљивих стања и то не може бити суштина живота. Но, ја се надам да ће већ следећег лета бити сасвим нормално.

● Свирали сте са најпознатијим сједетским умјетницима да би сте и ви постали славни. Какво је то осјећање и не ствара ли оно обавезу више на сваком наступу, концерту...?

– Да, свакако. Причали смо мало пре о игри, али то га нема више у том смислу. Нема поигравања са собом. Корак назад једноставно више не сме да се деси. Сада већ владам многим ситуацијама, себе сам упознао и то се не може десити. Нема мислив непознатих стања која ме могу избацити и којима не могу владати. Нормално да је одговорност све већа и према себи сам. Ја себи морам доказати зашто сам толико дуго у свему томе и зато морам ићи напред. А публика с правом тражи да сваки концерт буде бољи, све мјенији и јачи. Наравно морате водити рачуна да у неком граду не будете присуствни превише, и морате остварити тај здрави однос.

● Једно мало социолошко питање, мада смо већ одговорили дијелом. Сјесни смо одрицања у вашем послу као и у свакој другој умјетности. Међутим, колико је могућ однос породице и врхунског умјетника?

– Ко хоће да оствари породицу, мора бити свестан обавезе коју породици мора пружити а наравно неко ко хоће живети са мном он

Обавезе према породици су нешто, ако сте свесно то основали, нешто што не смете избегавати. Како је и даље остварујем себе као уметник, ја такође покушавам као отац и муж бити исто тако присутан у оној мери у којој ми то услови дозвољавају. Мислим да је тај однос могућ.

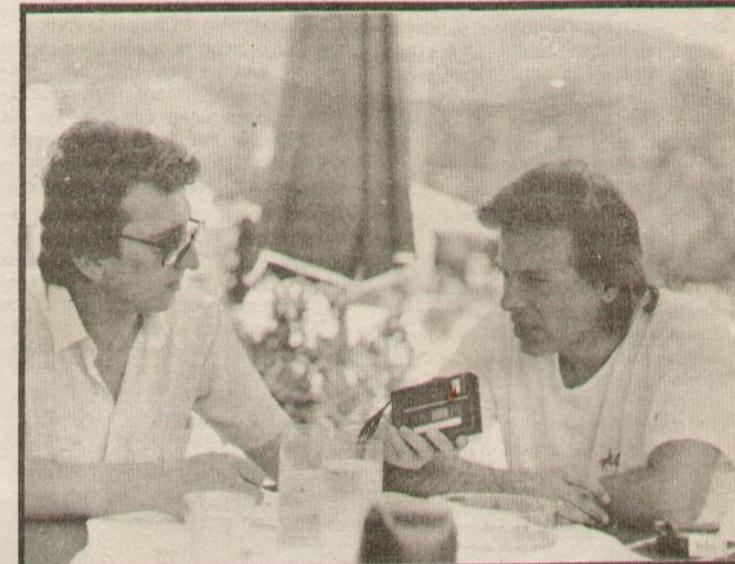
● Овде се остварујете на дубљи начин који мислим да у људском па и у уметничком значењу може значити пуно.

На крају, куда, како и шта даље? Какви су планови?

– Имам радну турнеју овога лета по обали. Након тога четири концерта у Италији, а потом – Западна Немачка. Снимићу крајем септембра једну касету. У новембру ћу заслужено одмарати и отићи ко зна где.

● Умalo да заборавим: би сте радо виђен гост у Будви. Како видите и дојивљавате Будву, као метрополу туризма?

– Ја памтим мој сваки концерт у Будви. Ови простори нуде нешто што немате прилике да имате и

КОЛУНЦИЈА У РАЗГОВОРУ С НАШИМ САРАДНИКОМ

исто тако мора знати од чега сам ја саздан. Значи, важно је рашчистити ствари на почетку да не би било неспоразума касније. Ја морам остварити себе без обзира на породицу, а мислим да ће ми природни инстинктиви ако већ имам дете, како што га имам, вући ме том свему и тражити оно што је сасвим нормално. Тако када сам у Београду, нормално да сам са дететом. То су димензије у којима ја покушавам да крајње рационално живим да би једноставно стигао све.

доживите у великом граду. Ја сам овде два дана и видeo сам из програма ту и туристичку па и културну појуду. Видео сам стари град, тај чаробни део Будве који је непоновљив и кога нема више на обали. Мислим да тако нешто не постоји. Постоји један Дубровник који има нешто своје, али Будва уз Дубровник постаје најинтересантнији град на Јадрану. Овакву гужву нисам видео никаде на обали. Фасциниран сам тиме што сам на јуту гдје се на сваком тргу нешто дешава.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

Нови друголигаш из Будве „пробудио“ се тек у четвртом колу. Послије слабих резултата, али не тако лоших игара на самом старту, овај солидни састав је нашао себе и кишом глава испратио Дубровчане, то значи да су на помоћу праве игре и – резултати.

ДРУГА САВЕЗНА ЛИГА

БУДВИ ЈЕ КРЕНУЛО

Друголигашки деби Будвани су имали у Титограду Ужицу. У меч са веома добром Слободом тим тренера Лазовића је ушао помало бојажљиво, али је успијевао да одбија нападе домаћина и да на крају изгуби тијесним резултатом од 1:0. И тaj погодак је, каквојају дјело судија, који је неправдано показао на бијелу тачку. Услиједило је сусрет са ОФК Кикиндом, тајкоје провјереним друголигашем. Поншто терен у Будви није још увијек реновиран (мијења се травната подлога) Будвани су били

домаћини у Титограду. На стадиону Будућности под рефлекторима Будвани су „имали“ игру, држали све конце у рукама, али су искуси Кикинђани успјели да анулирају минимално војство домаћина и изборе пенале. Са бијеле тачке је бод пошао и – Кикинду.

Услиједило је гостовање у Битољу, где је Пелистер непријословен и за много искусије екипе. Будва је дуго одолијевала нападима

ћени су Дубровчани са Обилића пољане. Била је то изванредна игра будвансних момака, који је на крају Боро Лазовић, задовољан и приказаним фудбалом и високом побједом честитао.

– Овом побједом стекли смо неопходно самопоузданје и на сљедећим утакмицама ће, надам се, бити много лакше, рекао је послије сусрета на Цетињу Бо-

У БУЉАРИЦИ

ИЗБЈЕГНУТА ТРАГЕДИЈА

У великој драми на мору која се одиграла прије десетак дана на отвореном мору код Буљарице, ангажованом и брзом акцијом грађана и припадника СУП-а Будва, за кратко вријеме, спасена су четири људска живота. Наиме, тог јутра чехословачки туриста Станислав Чарски отиснуо се на дасци да се поигра са морским таласима. Међутим, јак вјетар, убрзо га је одио далеко ка пучини. Када су видјели да је Чарски у неволи, у помоћ су гуменим чамцем притекли кампери Драган Орлић из Крушевца и брат Станислава Чарског Јозек, и његов колега Ладислав Стопка. Али, тек тада настаје нес-

рећа. Вјетар звани неверин на свега 80 метара од обале преврнуо им је чамац, па су се тако наједанпут у морском таласима нашле беспомоћне четири особе.

Запослен у ауто-кампу у Буљарици, како нам је рекао Војо Лаковић, командир станице милиције у Будви, алармирали су одмах милицију у Петровцу. Командир Вукота Карташ одмах је испловио из пристаништа у Петровцу бродом „Лагуна“ власништво Славољуба Вујићића и Александра Радоњића. Са плаже у Буљарици у помоћ су прители Владо Шоћ и милиционар Слободан Поповић и ова морска драма добила је срећан завршетак.

Р. Павићевић

Приморска новина

Лист ССРН општине Будва. Издавач Културно-информативни центар Будва. ВД директор БРАНИСЛАВА ЛИЈЕШЕВИЋ. Уређује Редакционски колегијум. Главни и одговорни уредник ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Адреса Редакције: „ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“ 85310 Будва. Телефон (086) 51-487, 51-194. Жиро-рачун 20710-803-1809 код СДК Будва. Штампа „Побједа“ Титоград. Претплата за годину дана 100 динара, за пола године 50 динара, за иностранство 30USD. Рукописи се не враћају.

ХУМОРЕСКА

РАСТЕРЕЋЕЊЕ ПРИВРЕДЕ

П а, драги мој Тртоје, реци ми, молим те, како си ти реализовао овогодишњи актуелан задатак „Растерећење привреде“ у својој фирмам?

– Знаш, Сисоје, нема ту шта много да се прича. Рекао сам: или ћете радити како ја кажем, а зна се шта значи, или ћу на све одлуке ставити дупли вето, распустити раднички савет и смањићу плате за 33%.

– Ау, па ти се понашаш ефикасно као СДК! То је, сигуран сам, било све у реду, али ми, ипак, реци, шта си то конкретно урадио?

– Пихм, к'о да не знаш. На републичком семинару у Дубровнику, је ли, лепо су нам „скресали“ шта треба да радимо: да смањимо плате и број радника!

– Па јесте! Али, ипак, реци!

– У реду, Сисоје! Почеко сам од себе: отпустио сам свог личног шофера!

– Ма није могуће!!!

– Наравно, доделили смо му 36 плате, је ли, што је по слову закона, па је човек отишао из фирме задовољан! Осим тога, ја сам му помогао да отворимо заједничку превозничку фирмку и омогућио му да купи у СР Њемачкој један камиончић од 30 тона. Сада ради пуном паром па све пева!

– Одлично, нема шта! А даље?

– Слично смо поступили и са осталим кадровима који оптерећују платни фонд. Десет чистачица сам вратио у производњу, мој Сисоје, курире сам запослио као чуваре, а 30 чувара и вратара – послао у пензију! Све сам остварио по плану!

– Је ли, Троје, а колико је то стварно смањило оптерећење привреде?

– Баш си нашао то да питаши, Сисоје!? И сам знаш да је то „пословна тајна“ и за новинаре, а камоли за приватну конкуренцију!

– Слајем се, али желим нешто да ти кажем, да знаш! Ти си, и твоји шефови кадровске службе, направили велики пропуст, да знаш!

– Не разумем?

– Па, ти твоји пензионисани радници, који си ти најурио из предузећа „Шупље буре“, као технолошки вишак, сада раде код мене, у мојој приватној радионици „Светлост“. Раде па све пуца: норму остварују 300 посто, а код тебе, како кажу, нису могли ни плату да зараде, мој Тртоје!

– Ех мој Сисоје, па зато сам их и отпустио! Са мојим квартаром просек и радију дисциплину! А тиме и ефекте за „растерећење“ брате мој!

Карло ВЕРЕБ

ДЕФИНАРИЈУМ ЈЕ ЉЕТОС БИС ЈЕДНА ОД ГЛАВНИХ АТРАКЦИЈА БУДВЕ

НА КРАЈУ ФЕСТИВАЛА „ГРАД ТЕАТАР '90“

ПРОГРАМ ЗА РАЗЛИЧИТЕ УКУСЕ

У један час и 30 минута са јарбола на Цитадели спуштена је фестивалска застава, уз пјесму „Хор Јевреја“ из опере Набуко, коју је изводио хор „Браћа Барух“ из Београда, коме је припадала част да послије педесет ноћи трајања затвори наш фестивал, који је ово љето, несумњиво изазвао велико интересовање, како домаће, тако и иностране публике.

Од 1. јула до 20. августа на фестивалу је изведено око 150 различитих програма. Од тога 39 позоришних представа, 19 концерата, 5 балетских престава и три изложбе: Милића од Мачве, Слободана Словинића и Милоша Шобајића.

До 20. августа је било четрдесет ауторских вечери поезије на Тргу пјесника. Наступали су, између осталих: Весна Паруи, Матија Бећковић, Милорад Екмечић, Чедо Вуковић, Феро Липка (Чехословачка), Владо Мићуновић, Ференц Јухас (Мађарска), Момир Војводић, Андрија Шимињска (Польска), Блажо Перовић...

ОТКАЗАНЕ ПРЕДСТАВЕ

У јулу су отказане представе „Ричард III“ Виљема Шекспира, у режији Рахима Бурхана, „Професионалац“ текст и режија Душан Ковачевић и „Хамлет у Мрдуши доњој“, Ива Брешана, а у режији Бранислава Мићуновића, због болести глумаца главних улога.

Из непознатих разлога није дошла балетска престава из Загреба „Плесни мозаик“ а отказан је пијанистички концерт Ирине Дечермић.

У августу није допутовао „Вулкано театар“ из Кардифа у Енглеској са представом „W“, затим „Франкештајн уччи танго“ из Загреба, као и три луткарске преставе из Задра, Дубровника и Загреба?

Концерте су отказали: Јасминика Станчул, Александар Маџар и Виктор Видовић.

Велики искорак
Општи је утисак, да је у Будви један сложен посао, какав је фестивал, успјешно завршен. Упоређујући га с претходна три у организационом полгеду направљен је велики искорак.

На челу фестивала је директор Бранислав Јијевић:

— Највише ме радује, што смо успјели да реализујемо двије сопствене позоришне продукције: „Навалу“, Стевана Копривице и Предрага Антонијевића у режији Егона Савина и Кишловог „Симона Чудотворца“ у режији Гојка Челебића. А, оно што ми се чини битним је велика посјеношт нашим програмима. Чак је била знатно већа него на естрадним приредбама, којима је овог љета Будва, такође обиловала. Није ријеч само о броју, већ о несумњивој чињеници да смо успјели да успоставимо и одређени укус и највику публике према истинском стваралаштву.

Шта о фестивалу мисли умјетнички директор Милорад Вучелић.

— По низу објективних показатеља: гледаности представа, количини написа, телевизијских и радио прилога, критичких оцјена, коментара, интересу јавности, нивоу програма, настављању производног тока фестивала — „Град театар“ је у упону. Битно је и то, да су Цитаделу овог љета, послије Ореста и Клитемистре, насељили Кањош Мајдановић и Кишов „Симон Чудотворац“. Догодине ће им се придруžити Шекспиров „Хамлет“... То је најбољи одговор оним неуким и политизованим који би овде на Цитадели више вољели да доводе Мицу Трофтаљку, Томислава Ивчића, Вицу Вукову, а по могућности све у част ХДЗ-еа.

Позориште за све укусе

Оно што највише импонује на овој летошњем фе-

стивалу је, да је позориште побиједило естраду у буквалном смислу. Представе су биле посјећеније него једног лjeta досад. Готово да није било ноћи а да улазнице нијесу биле распродате.

Подсјетимо се, са успјехом су игране позоришне представе: „Јећупка“, прошлогодишња продукција фестивала, у режији Рахима Бурхана, сталног госта фестивала, „Чудесна прича“, Криштофа Боровца из Лублина у Польској, „Мала“, Радослава Павловића у режији Дарка Бајића, „Кус петлић“, Александра Поповића у режији Бранка Плеше, „Парк“, Бота Штрауса, у режији Гојка Челебића, позоришта из Херцег-Новог,

одувијек је био изазовна тема за глумца, рекао је посље наступа, Бурзановић.

Исту ноћ изведен је и „Петријин вијенац“, Драгослава Михајловића у тумачењу Јиљане Ђурић.

На Тргу пјесника, пред мноштвом гледалаца, иако је киша падала, велики маг глумишта, Љуба Тадић, није одустао од своје монодраме „Одбрана Сократова и смрт“, коју са успјехом игра 22 године. Није се разашла ни публика.

Изведена је и „Гала“ на Цитадели, у којој су наступили загребачки глумци Горан Матовић и Переца Мартиновић.

Представа је инспирирана мотивима из живота великог пјесника Поля

Цеља. О каквом се балету ради, говори и чињеница, да је из Будве одлетио на мадридски фестивал балета.

„Доручак на трави, плесног Студија из Сиска у кореографији Јасминке Петек, такође се свидио публици.

Концерти

Због одлагања неких представа, 13. августа накнадно је позвана позоришна представа „Добро јутро адмирале“, Стевана Копривице, у режији Горана Булајића, никшићког Позоришта.

Ова комедија, као и друге Копривчине, је разуђена прича о колективној чежњи за успјехом, прича о

ХОР „БРАЋА БАРУХ“ ЈЕ ЗАТВОРИО ФЕСТИВАЛ

затим „Исаило ја сам тата, тата ја сам Исаило“, титоградског „Додеста“, у режији Радосава Јеврића.

Представу „Осмех Душка Радовића“, Битеф платоа из Београда, на Цитадели публика је топло поздравила. Са успјехом су играли: Оља Бећковић и Младен Андрејевић.

За ову сценску игру у три дијела, коју је припремио Миодраг Зупанц, коришћени су текстови Душка Радовића „Београде, добро јутро“ и „Плави жакет“.

Од 6. до 11. августа на програму су биле — монодраме. Први се представио глумац Саво Радовић са монодрамом „Примјери чојства и јунаштва“, Марка Мильанова, најбољег Црногорца у свом времену, најбољег приповједача и

сакупљача кратких прича свога краја — Куча. Потом је изведен „Сан узалудне ноћи“, по сценском апокрифу „Поновно рађање Сизифа“, Слободана Томовића, у извођењу Гојка Бурзановића, а у режији Елаготе Ераковића.

— Мит о Сизифу човјеку осуђеном на вјечну патњу

вјечном трагању за својим мјестом под сунцем. Цијела прича се догађа у Перасту. Публика је одушевљено прихватила, а умјетничком директору Вучелићу за овај потез треба посебно честитати.

Арт група „Инферно“ из Титограда извела је про-

ГЛУМЦИ

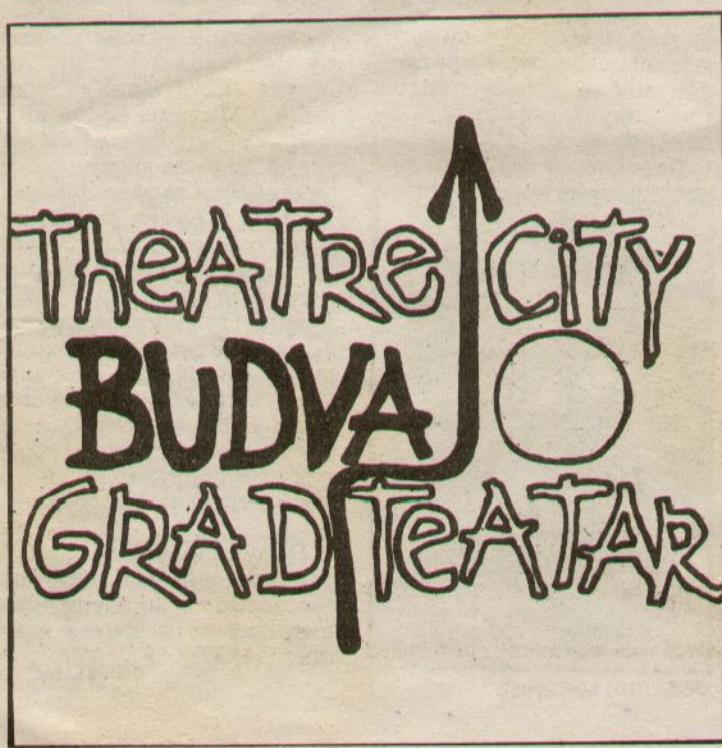
Неправедни би били да не поменемо и глумце који су овог љета на нашим сценама своје богато глумачко умијеће исказали и потврдили да су велике звијезде. Међу онима о којима не треба посебно говорити су: Љуба Тадић, Жарко Лашевић, Лазар Ристовски, Јиљана Драгутиновић, Јелисавета Сабљић, Данило Лазовић, Бранко Плеша, Анica Добра, Петар Краљ, Марко Бадовић, Предраг Једус, Бранimir Брстин, Рената Улмански, Владан Гајовић...

На фестивалу концерте су имали: Стефан Милениковић, виолина, Трипо Симонути, виолина, Јован Колунџија, виолина, Марко Бреџељ, клавир, Персида Нововић, клавир и интерпретатори музике на класичној гитари: Ехат Му-

са, стални гост фестивала, Зоран Дукић, Јован Јовичић, Хрвоје Гргић, Иван Калцић, такође стални гост фестивала.

Замјерке би ишли само на гласност музике са обличјњих тераса хотела и ресторана. Као и претходних љета она је иритирала извођаче, било концерата озбиљне музике било позоришних представа, али и публици. Изгледа да се у овом културом против шунда и кича не може борити. Бар у Будви.

Станко Паповић

ПРЕМИЈЕРЕ

СТРУКТУРА ЧУДА

● Данило Киш „Симон чудотворац”, драматизација и режија Гојко Челебић, продукција Град театар – Будва премијера 15. августа 1990.

ПОЖАР је заобишао Будву – то сте ових дана могли читати у неким другим рубрикама – или театарски жар, запретан икусном руком Челебићевих претходника, дочекао је своје ваксирнуће. Оно што је тињало у јединственој, неупоредивој атмосфери Града – театра, оно што представе на Цитадели преводи у раван социјалних феномена изразито „неовдашњег“ профила – сада је, након „Симона чудотворца“, изложено и нешто хладнокрвијем погледу свих заинтересованих. Брижљиво вођене нити прикупљају се, дакле у једнократни театарски чин, и ми се више не питамо о узроцима и посљедицама. Наличје ткања привремено тоне у заборав: на дјелу је умјетничка пракса и њен увијек неизвјесни резултат.

Свака анализа овогодишњег главног пројекта мора почети урачунавањем једног ризика, и једне храбрости. Данило Киш, наравно, и све што ће његова проза – као изазова, и као веома ригорозна парадигма – подарати времену које се не може похвалити врхунским критеријем рецепције сопствене умјетности. Гојко Челебић, редитељ и аутор драматизације „Симона чудотворца“, у потпуности је био свјестан тежине повјереног задатка. За људе са клирима, уколико их неким случајем занима и позориште, готово да нема деликатније теме. Јесмо ли зрели за такву врсту сусрета са горостасном фигуrom Данила Киша? Да ли је позоришни тренутак довољно ослобођен доскорашњих траума генерације које има сопствену прошлост и сопствену грижу савести и сопствени комплекс бескрајног коментарисања револуције која је изостала? Простије речено, може ли огромни субверзивни потенцијал Кишовог

прозног рукописа доживјети тако хитру, и тако „младалачки“ интонирану театарску употребу?

Ако немате готов систем, ако текстуални предлог надилази готово све конвенционалне моделе ревитализације, онда сте приморани да поставите приручни координатни систем чију вам легитимност не гарантује ништа осим интуиције. Челебићево читање „Симона чудотворца“ посједује управо ту врсту истраживачке смјелоти. Суочен са несумњиво великим текстом, текстом из врхунске традиције параболичне умјетности нашег стόљећа, он балансира на самој граници која дијели јерес од страхопштовања. То нам се и дословно саопштава: „Чудотворство, та застрашујућа семантика старога и средњег века, у свом социјално-психолошкомrudimentu истовремено се испољава и као благо покровитељство, и као усијано жезло моћи над масама“. Тако сквађена тема „Симона чудотворца“ разгравана се, и у Кишовом тексту, и у Челебићевој инсценацији, у читав низ контрадикторних струјања и резонанција.

То је, укратко, прича о чудима и шизми Христовог савременика који, оспоравајући апостолску праксу, подрива и демистификује дјела и учење самог Исуса. Врховни отпадник и опонент хришћанства, отац гностицизма, за једне чудотворац, за друге шарлатан и учитељ блуда, за треће прости ребел чију фигуру историја деценције промовише у очај свеколике јереси. Далеки предах времена индивидуализма, можда, а можда и нешто сасвим различито, непрепознатљиво.

Челебићев поступак врло је карактеристичан. Важно је послушати Кишов глас, покорити се његовој апокалиптичкој интонацији, а истовреме-

но га фрагментаризовати и подвргнути драматургији кратких призора који омогућавају „нормално“ грађење лика и скрућивање некакве глобалне метафоре чију идеологизованост откривамо тек накнадно, кад је обично касно за исправку. Ти призори, наравно, нису баш идеалан амбијент за глумце који се грчевито држе карактеризације и психолошке поступности, али им ти призори дају јединствену могућност да понекад минималним гестом и назнаком (непрекидним „сјећањем“ на артифицијелност позоришног дискурса) сугеришу нешто од чаробне сумње коју врховни јеретик преноси сценом – историјском и позоришном, подједнако. Дијапозит промјена ритма веома је широк и постмодернистички еластичан.

На први поглед лежерни механизам покreta (укрштања, заобилажења, додирања) неосјетно прераста у строгу гестуалну дескрипцију – актери повремено досежу (и експлоатишу) маневарски простор готово незамислив у традиционалистичком театру. Нема ту доцирана и актуелних друштвено-политичких фрустрација толико драгих тзв средњој генерацији која је покушавала запретасти гледаоце, а обично завршава у етатистички „помилованом“, крајње редукованом бунтовништву. Атоматизација је овде спроведена веома досљедно, у стилу школованих професионалаца који поштују занат и захтјевају високе продукцијске стандарде. Што се при томе можда губи нешто од изворне Кишове метафизике – ствар је већ поменутог ризика. Замагљивање метафизичког хоризонта дјелује функционално чак и у ситуацијама које сценски израз опуштају до опасне границе лутајућег фрагмента („дроњак Шекспира“ – каже Мејјерхолд).

У овом распореду снага глумцима није преостало ништа друго до да своју евидентну енергију усмјерије према колективном динамизму који је, рекли смо већ, варљив и загонетан. Симон чудотворац

у интерпретацији **Марка Бањовића** супериорно вуче све конце представе. Бањовић изванредно поентира, затим одувлачи и ужива у опробавању same супстанце позоришног знака, а повремено досеже слободу дату, вјаља, искључиво великом зналцима свог посла. **Петар Краљ** (апостол Павле) импонује преносном значејском дикцијом и благо покровитељским резимирањем комплетног догађаја. Мада је на сцени само десетак минута, његово присуство ретроспективно прожима све што смо запамтили. **Славица Јовић** (Софija) не користи до краја све могућности лика који би морао бити равноправан Симону. Због тога женска димензија приче губи на снази, али Софија остаје мјера по којој препознајемо оно чиме гностичка јерес омогућава да се зна да и у питању равноправности полова постоји разлика од хришћанског канона; тиме је истакнут степен на којем се налази однос мушкараца и жена као степен на којем се налази цјелокупна људска цивилизација. **Сара Татјане Венчеловски** поједује изванредне унутрашње резерве измишљеног лица – фигуре чије трагове налазимо и тамо где Симонових нема (она га прати стопалима, на рафинираној и сензацији дистанци). **Саво**

Радовић као апостол Петар, значки дозира сумњу и тврдокорну догму. Дијагонално нарушавајући све доминантнију Симонову путању, Петар у ствари омогућава трајање процеса до тачке кад његов отпор постаје бесмислен, а његова спорост (немогућност лета) готово трагична. **Станко Богојевић** (ученик) повремено бриљира заобилазећи замке карикатуралног, а **Владан Гајовић** (мајоничар) беспрекорно подржава водеће актере, налазећи фину равнотежу између робусне игре и мелодрамског „посртања“.

Хор је у „Симонову чудотворцу“ сугестиван и дисциплинovan делегат мјени комплетног ансамбл. Брехтовска употреба библијске псалмодичности нашла је, чини се, пуно оправдања.

Сцена Герослава Зарића могла би бити чистија, а добри костими **Марије Ковачевић** представљају важан, конститутивни дио представе. Музика (**Боро Тамићин** и **Перо Дубанек**) веома добра.

Непретенциозни закључак: видели smo истраживање на дјелу; позориште искушења, снаге и ерудиције, симетрију успења и суноврата. Структурну чуда. Добро би било да о томе размислите. Што прије.

Желидраг Никчевић

КАЊОШ ПО МЈЕРИ ПУБЛИКЕ

РЕДИТЕЉ и драмски писац **Вида Отјеновић**, која је написала драму „Кањош Мацедоновић“ премијеној приповјеци нашег писца Стефана Митрова Љубише, режираја је ову мамутску представу у којој игра 30 глумца и преко 60 статиста (Фолклорни ансамбл „Његош“ из Цетиња), која је прошлог љета премијерно изведена, са великим успјехом. Она је овог љета играна између црквица Санта Марија ин Пунта и Светог Саве, на Цитадели и на Пизани. Тражила се за свих шест представа карта више, али организатор није дозволио да се прода више улазница него што је гледалиште могло да прихвати. Представа је била по мјери публике.

У првом чину је доминирао и надахнуто играо **Петар Краљ** у улози иконописца **Даскала**, као и **Марко Бањовић**, позивар и огласник. Своје улоге током представе изванредно су ткали **Предраг Тасковац**, **Вука Дунђеровић**, **Михајло Викторијевић**, који је замјенио оболјелог Стојана Дечмерића у улози **Герасима**, затим **Весна Тривалић**, у улози **Ивке**, за коју њена мајка каже да је некад вриједна као пчела, а некад љута као оса. Други чин је сам посвећен племенском вијећању у коме **Кањош (Жарко Лаушевић)** прича о свом боравку у Млечима. Поглавио је на крају поздрављен од публике. Изванредно је креирао лик и код „своје“ куће у Пашићевима, када се враћа из Млетака и када одлази тамо на двојбод са **Фурланом** (Петар Божовић).

С.П.

ВЕСЕЛИН МИШНИЋ

БУДВА ЈЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР

Веселин Мишнић, књижевник из Београда, рођени Цетињанин, овог љета је учествовао на Тргу пјесника. До сада је Мишнић објавио седам књига, од тога пет поезије и двије прозе. Недавно му је изашао роман „Балет вајара Габријела“ у издању београдског „Рада“.

– Дио одмора проводим у Будви. Лијепо ми је и не тражим боље и љепше место. За редом овде долазим петнаест љета. Једина моја примједба је лоше снабдијевање водом, што ме понекад чини нервозним. Остало је све по мјери туристе. Будва је доказала да је и овог љета била не само туристички него и културни центар Југославије. Просто је невјероватно, како екипа

од пет шест људи организује овако велики програм фестивала Града театра. Све функционише бе спрекорно.

Посебно су ме одушеви-

ВЕСЕЛИН МИШНИЋ

ле изложбе, такође у оквиру фестивала: Милића од Мачве, Слободана Словинића и Милоша Шобајића.

На Тргу пјесника сам већ треће љето за редом. То је за пјесника велики догађај.

Овде у Будви сам поније неколико књига и један незавршен рукопис приповједа. У паузама између купања покушавам да рукопис ишчитавам и коријум. Збирка ће се звати „Три младића у ужареној пећи“. То ће бити једна врста фантастичне прозе тематом сличним, као и мојим претходним остварењима.

Планирао сам, да и у септембру дојем у Будву, где бих завршио започети рукопис поменуте збирке приповједа.

С. Паповић

НА ТРГУ ПЈЕСНИКА

САБРАНЕ ПЈЕСМЕ МАТИЈЕ БЕЋКОВИЋА

Универзитетска ријеч из Нишића, 19. августа је први пут јавности представила Сабране пјесме, академика Матије Бећковића у шест књига на Тргу пјесника. Штампала их је са Српском књижевном задругом и БИГЗ-ом. У промоцији је учествовао и аутор, академик Бећковић а о његовој поезији су говорили Миодраг Перешић и Марко Вешовић.

У првој књизи „Метак луталица”, објављени су „Сонети”, „Вера Павладолска”, „Метак луталица”, „Тако је говорио Матија” и „Два свијета”. Друга књига је „Рече ми један чоек”, са поговором Борислава Михајловића Михиша, у трећој књизи „Међу Вука Манинога”, поговор је написао Јубомир Симовић.

Никола Колевић, аутор је поговора у књизи „Леле и куку”, за пету књигу „Кажа” написао га је Миодраг Павловић, док је Марко Вешовић писац поговора шесте књиге „Чији си ти, мали”.

У свих ових шест књига стао је суд наше судбине и наше трагедије и наших ратова. Ово је једна врста библије нашег пјесништва из пера Матије Бећковића. Он је принц и краљ југословенског пјесништва, казао је Перешић, док је Вешовић рекао:

— Већ десетак година ишчитавам поезију Матије Бећковића. Тако награђујем самог себе. Увјeren сам да ћу се његовој поезији враћати до смрти, као извору снажне духовне окрепе и као врелу дубоке људске утјехе.

Бећковићево поезији није потребан критички коментар иако је о њој до данас написано много сјајних текстова.

Бећковић је спојио нешто, а што је тешко било спојиво, — усменост и писменост.

МАТИЈА БЕЋКОВИЋ

ИЗ ХАОСА СВИЈЕТ СЕ РАЂА

Трг пјесника је антички простор. Човјек и камен. Чим су човјек и камен заједно нека вјера се мора родити. Узбудљиво је, да публика показује рафиниран укус и слух не само за поетску ријеч, него чак и за критичарске анализе. Никад прије нијесам чуо да се аплаудира за успјеле есејистичке увиде, као што се то дододило Марку Вешовићу на Тргу пјесника, представљајући моју поезију.

Ово није први пут, да се свијет рађа из хаоса. Из хаоса је свијет и настао.

Ако не пронађемо нове путеве није мало да се у нашем времену окончују старе и дуге странутице.

Због тога није чудо што се читалачко човјечанство поново приhvата књига и језика. Умјетност је једино благо које смо изнијели из прошлих трагичних времена, једино чега се не морамо стидjeti. Ни то није први пут. Сва наша народна поезија настала је у ропству, а сва велика дјела од Његоша до Ива Андрића у нередовним околностима.

Срби су залутали, изгубили свој пут. Циљ им је да се надовежу на себе и врате на оно мјесто где су са свог пута скренули. Народи који нијесу имали своју државу у Југославији су је добили, а Срби су је изгубили.

Срби у Хрватској, напримjer, би били срећни да имају права због којих се Шиптари на Косову осјећају огорчени и обесправљени.

Највећа добит из најновијих догађаја у Хрватској је, да се покаже да Срби тамо постоје, што је до јуче било спорно. Све што они траже добили би у свакој другој земљи, а једини разлог што им се та права ускраћују, је, што су Срби.

Нема тога града чији грађани не могу његово име да испишу својим писмом. То право на четири ћирилична слова немају Срби у Кину за које се иначе твrdi да уживaju сва грађанска и људска права, рекао је овом новинару, академик Матија Бећковић.

- Он је принц и краљ југословенског пјесништва, рекао је Миодраг Перешић, а Марко Вешовић: „Бећковићева поезија је један дивовски ћилим у којем нема ниједне шаре, а да не ваља”

Овај горостас наше поезије је написао око 15.000 стихова. То је један дивовски ћилим у којем нема ниједне шаре да не ваља. Бећковић пише своје поеме од којих су неке дуге и преко 1.000 стихова. Пише их толико сабрано и концентрисано, да нам се чини да сваки одјељак који исписује посебно му поклњава пажњу као да од њега зависи коначни учинак.

Бећковић је несумњиво наш највећи живи пјесник, нагласио је Вешовић.

Он је успио да сублимира модерност са традицијом, као нико ни прије њега, ни сада у овом времену. Јасноћа са којом Бећковић сагледава, изражава свијет, је толика, да ја понекад

помислим, како је могуће да тај пјесник не полуђи од толике јасноће, од толике способности разумијевања. Учини ми се да је полуђи, а да тога ми нијесмо свјесни, а да је полуђио на начин на који се то говори у пјесми Симе Пандуровића „Сишили смо с ума у сјајан дан”, дошао је Вешовић.

Промоцији Бећковићевих пјесама, поред неколико стотина поклоника његове поезије присуствовали су и предсједник Предсједништва СР Црне Горе, др Бранко Костић, затим принцеza Линда Каџарђевић са два мала принца, Ђорђем и Михаилом, који се одмарaju у Милочеру.

С. Паповић

Матија Бећковић
на тргу пјесника
у Будви

ПОХВАЛА ДР КОНТИЋА

Предсједник Републичког извршног вijeћa, др Радоје Контић, 2. августа посјетио је Ди-рекцију фестивала Град театара.

Овом приликом, др Контић се интересовао за рад и проблеме. Дао је високу оцену фестивала, односно његовом програму. Рекао је, да ће Републичко извршно вijeћe учинити све да и убудуће подржи овај фестивал, који се у ове четири године доказао, и постао један од водећих у Југославији.

Др Контић се посебно интересовао, како се фестивал финансира, о чему га је подробно информисала Бранислава Лијешевић, директор фестивала.

Даље је Бранислава Лијешевић казала, да ће Цитадела, где се одвија највећи дио програма, позоришних представа, морала бити и остати заштитни знак фестивала. Убудуће не би требало дозволити естради и ауторима комерцијалних програма да користе овај простор.

С.П.

ПОВОДОМ ИЗЛОЖБЕ ЈОВА ИВАНОВИЋА

МЈЕШАВИНА АПСТРАКЦИЈЕ И ФИГУРАЦИЈЕ

- Снажна и богата умјетничка личност Јова Ивановића украсала се на племенитој ватри послератне херцегновске ликовне школе, казао је Милан – Бели Поповић отварајући изложбу

У СВЕТОСТЕФАНСКОЈ

Галерији 7. августа отворена је изложба цртежа, гвашева и керамике, ликовног ствараоца Јована Ивановића, руковођиоца Модерне галерије у Будви.

Овом приликом, неуobičajeno, за отварања изложби у граду хотелу, било је мноштво свијета.

Изложбу је отворио Милан – Бели Поповић, директор Републичког центра за културу у Титограду.

Поповић је рекао:

— Чињеница да нијесам уско стручно везан за ликовну умјетност, даје ми слободу, на овом мјесту да изговорим неколико пријатељских и општих напомена.

Подсећам, да се снажна и богата умјетничка личност Јова Ивановића украсала на оној племенитој ватри послијератне херцегновске ликовне школе чије су темеље и инспиративну и не само ликовну духовну атмосферу поставили свјетски мајстори: Мило Милуновић, који ће Јову дуго година бити учитељ, Лубарда, Вушковић и други. Десetine врсних сликарa изњивило се у Херцег-Новом, као што су Бранко Филиповић – Фиљо, који је ове године представљао Југославију на венецијанској Бијенали, затим велики Станић, Дадо Ђурић...

У тој скupini и Јово је развијао свој таленat. Он ради као велики умјетник у средини која има веома развијену излагачку ликовну дјелатност.

— Треба, наставио је Поповић, рећи, да је, у овој правој агресiji и експлозији ликовних ствараоца који не ријетко посежу за кичом, Јово остао умјетник аутохтон и занесењак, са извршом свјежим емоцијама и експресијом веома драгоцен, рекао бих, камуфлиране елементе мотивске грађе: плаховити потез четком и згрушане масе бојене материје неодољivo асоцирају на медiteranski ambiјent, на освијetljenu pлавa nebesa, na modru puchinu, na trošnju stižeњe isprano talasima, na bujnu morsku faunu i vegenaciju.

Жорж Будаи, истакнути ликовни критичар Француске из Париза:

— Јован Ивановић организује своја платна у облику снажних графичких ковитлаца који имају карактер тежишта same слике, мирећи их са бојом.

И др Миодраг Коларић није штедио лијепе ријечи за умјетност Јова Ивановића:

— Када се Ивановићеви strasni izlivivi kolorizma stiša, slično buri na ne-pruglednim puchinama, onda nam se, kao prozirna voda nad srebrnim pijskim žala ukazuju његovi crteži i tempeere, kompozicije tako luke, tako lirski nadahnute i nedodirljive, da se ne osjeđa na kakvo širini osjećanja i na kakvo složenosti postupka počivaju.

С. Паповић

НАШ ГОСТ: МИЛОШ ШОБАЈИЋ

ПЈЕСНИК СЛИКАРСТВА

● Прву самосталну изложбу сам имао 1972. године у галерији Ламбер 2. августа отворио је 24. самосталну изложбу слика, Милош Шобајић, под називом „15 предлога за једну слику” у оквиру фестивала „Гранд театар”. Прије Шобајића у истој галерији су излагали Милић од Мачве, циклус лика „Косово први праг Србије” и овогодишњи лауреат 13. јулске награде наш суграђанин, Слободан Словинић, који је представио циклус слика „Корпус и космос”.

У галерији „Санта Марија” 2. августа отворио је 24. самосталну изложбу слика, Милош Шобајић, под називом „15 предлога за једну слику” у оквиру фестивала „Гранд театар”. Прије Шобајића у истој галерији су излагали Милић од Мачве, циклус лика „Косово први праг Србије” и овогодишњи лауреат 13. јулске награде наш суграђанин, Слободан Словинић, који је представио циклус слика „Уметност”, која чини врх југословенских награда за уметност.

Академски сликар, Милош Шобајић осамнаест година живи и ствара у престоници свјетске уметности—Паризу. Већину изложби имао је у иностранству, а у Југославији, прије Београда излагао је 1983. године у галерији Културног центра у Београду и Изложбеном салону у Цетињу, и прошле године у ваљевској модерној галерији и француском Културном центру, где му је изложбу отворио, премијер Француске, гospodин Мишел Рокар.

Почетак у Паризу није био ни мало ружичаст ни лак. Стигао сам у град свјетlostи 1972. године. Прву самосталну изложбу сам имао у галерији Ламбер, исте те године, каже Шобајић.

— Када сте се одлучили да идете у Париз?

— Чим сам завршио Академију ликовних уметности у Београду. Са собом сам понио један кофер и десет слика, које сам по препоруци показао ликовном критичару Патрику Валдбергу, незванично водећем критичару надреализма у Француској. Он је заинтересовао галерију Ламбер на острву Свети Луј на Сени, која ми је организовала једну тада веома малу, али за мене велику изложбу. Том приликом, како се то каже откривао ми Феликс Версел, један од утицајнијих галеријаца Париза. Са њим крећем у Њујорк, а онда поново у Париз, па Лос Анђелес, Женеву, Брисел, Рим, Руан...

Међутим, тек послије осам година сарадње са Верセルом раскинуо сам са њим сарадњу, када сам увидио, да сам радио на своју штету, али на велику корист Феликса Версела. Али, шта се ту може. Човек се учи док је жив. Од раскида са Верセルом сам самостални тркач. Излажем где хоћу и продавам слике коме хоћу.

Шобајић се попут Љубе, Дада, Величко-

вића, Бата Михајловића, Крагуља уздигао у врх свјетског ликовног стваралаштва. Његове самосталне и групне изложбе до сада је ликовна критика веома лијепо прихватила. У Југославији је награђиван, прво 1976. године, када му је на београдском Октобарском салону додијељена Прва награда за сликарство а слиједеће 1977. године додијељена му је Награда часописа „Уметност”, која чини врх југословенских награда за уметност.

Иако, живи у Паризу, Шобајић је често у домовини—у Београду, Будви, или Млинима код Дубровника.

Ево шта за његово стваралаштво кеже угледни француски ликовни критичар, Андре Парино:

— Шобајић је велики сликар, мајстор свога заната и инспирације. Он је опсједнут великим градовима и човјековом судбином у њима. У зору, у глуву доба, у часовима буђења на свјетским ћубриштима, револуцијама, његов човјек јури кроз отпадке овог свијета, а све то скупа чини невиђену пластичну акумулацију, предсказујући будућност, Шобајић је постао велики пјесник сликарства.

— Да ли сте задовољни оним што сте постигли?

— Успјеха је било. Критика ме је прихватила, тамо где је обично немилосрдна. Апсолутног задовољства нема. Свака нова изложба на којој се представљам мора бити боља до претходне. Сликар, исто, као писац или новинар, мора се стално доказивати.

— Реците нам нешто о Вашој изложби у Будви?

— Будва има велики фестивал „Град театар”. Ка-да ми је понуђено да излажем у оквиру те манифестије одмах сам прихватио. То је мудар потез организатора да прави изложбе у оквиру фестивала. Тако нешто не постоји никаде. Предложио сам ову изложбу „Петнаест предлога за једну слику”. Пријатно сам изненађен великом интересовањем.

Брзо је успостављена комуникација између мојих дјела и посетилаца. Само је велика слика оригинал, а осталих петнаест су серије на дасци, на којима сам извршио, како то ми сликари кажемо одређене интервенције. Желио сам посјетиоцима да кажем како је уметни-

снаге побиједити и да неће дозволити комадање Југославије. Ми сликари у Паризу, готово свакодневно причамо о догађајима у земљи. Покушавамо да разумно схватимо све грешке претходног периода.

Критичар из Београда и Ален Жуфруа, књижевник из Париза. Монографија се штампа на француском и српском језику. Имаје 160 репродукција, од којих пола у колору. Обадва текста имаје 60 страна. Тако све ово када се споји биће то добра монографија.

— Помишљате ли на повратак (дефинитиван) у Југославију?

— Остаје ми још доста да урадим у Паризу. Често сам у домовини. Вјеровано ћу се једног дана дефинитивно вратити у домовину, а онда сањати Париз. Сада је обрнуто.

Станко Паповић

НОВЕ КЊИГЕ

ТРАГОВИ ВРЕМЕНА ВЛАДА МИЋУНОВИЋА

Трг пјесника, 14. августа био је тијесан да прихвати све оне који су хтијeli да присуствују промоцији најновије књиге Влада Мићуновића, дописника "Политике" из Новог Сада, "Трагови времена", која је управо изашла у издању Књижевне заједнице Новог Сада.

О књизи су говорили професор др Новак Килибарда и Милорад Грујић главни и одговорни уредник ове Књижевне заједнице.

Књига садржи репортаже, фелтоне и друго новинско штиво, које је Мићуновић објављивао у "Политици" и осталим југословенским листовима.

Међутим, Мићуновић, како је то истакао проф. др Новак Килибарда, увијек је био трн у оку владајућим круговима у нашем преживјелом једнолаптијском систему, због чега је неријетко био прогањан. Али Мићуновић је и поред свега тога остао досљедан борац за достојанство новинарске професије.

Са више цитата проф. др Килибарда и Грујић су илустровали како се владајући естаблишмент односио према Мићуновићу.

Сасвим другачије мишљење о новинарском раду Влада Мићуновића имали су еминентни књижевни и други ствараоци. Тако је Федерик Росиф који је, као предсједник Међународног филмског жирија у Монте Карлу додијелио Гранд пријему "Дописно позориште" рађеном према Мићуновићевом сценарију. У књизи су цитирани изјаве академика, Богдана Брукнера, затим редитељке Виде Огњеновић, књижевника Раша Попова... и Иве Андрића, који је својевремено у Херцег Новом изјавио, да је са изузетним интересовањем читao Мићуновићеве прилоге, посебно оне о поријеклу Соколовића о којима је наш Нобеловац писао у своме прослављеном дјелу "На Дрини чујприја".